

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ZSIDÓ HETILAP

Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

LELKI MÉRLEG

5698

Megszólal az „ünnepi kürt és tizenhatmillió „katona” megáll, leteszi az önvédelem fegyverét és vigyázzállásban adja meg tiszteletét a Legfelsőbb Hadur előtt, aki az évforduló napján seregszemlét tart felettünk. Nincsen a világnak olyan zuga, ahol ne küzdne a zsidó lélek a gyűlölet mérges szeleme ellen. Embermilliók rohannak a gyenge „hadállások” felé, amely nem más, mint egy kis üzlet az uccasarkán, orvosi rendelő vagy íróasztal egy szoba sarkában. És ezeket a létfenntartást biztosító kavernákat bombázzák hatalmas erővel emberi százmilliók. Többel, mint tankkal, többel mint ágyúkkal, mert a gyűlölet gáztámadásai mélyen belehasítanak, a lélek mélyére és embergenerációkat fertőznek meg a zsidógyűlölet irtózatos mérgeivel.

Évforduló napján megállunk és visszatekintünk. Mit hagyunk magunk mögött. Keserves esztendőt, amelyben a „front” katonái még jobban szenvedtek, mint azelőtt. Seregünk gyengült, erőink lankadnak. A kegyetlen, félszemű, mindenre képes Wotan, a germán bálvány nem ismer kimélelet. Csak előretör kiserítettiesen kegyetlen céljai felé zúgó árként, tomboló vihart korbácsolva, Háborura uszít, gyilkoló fegyverbe öltözteti a világot, mert vér kell neki, tengernyi vér, halálhörgés és kegyetlen jaj... És ezzel a pogány istenséggel szemben mi a mi fegyverünk? A „tesuvó”, a megtérés, a bűnbánat, az emberi gyengeség bevallása és a jóra való szakadatlan törekvés akarása. Nincs egyéb fegyverünk, mint a betű és a könny. A betűk, amelyek gunyszavakként kiáltják oda, hogy „demokrata”, hogy „satnya békepárti” s mi nem is tiltakozunk az ellen, hogy Wotannal szemben nincs is más erőnk, mint annak hirdetése, hogy: Emberek, higgyünk törhetetlenül és mindörökké a jónak örök diadalában!

De van más pogány istenség is, amelyre emlékeznünk kell: s ez a hörccsögyszemű Mammon, irigységtől kigyulladt szemmel látit féktelenségre a becsülettel szerzett kenyér ellen, a tömeget rabló vágyakra izgatja. Az ő szolgálatában állanak a fegyvergyárak, neki hódol háború és béke, neki hordja mindenét milliárdnyi ember. A sápadt aranyának, amely páncélpincékben mélyen a föld alatt nyugszik és mégis a legmagasabb helyen uralkodik az összemberiség fölött. Közülünk is sok szolgálja van, nekünk is vannak Mammon-imádóink, akik úgy vélik, hogy mindenkifelett a pénz azonos az istenséggel, s aki ennek hűséges rabszolgája, az elérheti a legfőbb jót.

Ezzel szemben mit tud a ros-hasonói gondolatvilágunk ellenfegyverként felmutatni az örök Mammonimádókkal szemben. A „cedokot”. Nem az apró fillérek

csörgetését gondoljuk, amely néha-néha egy nyomorult kalapjába hull, hanem az igazi „cedokot”, vagyunk, jövedelmünk tizedét, amelyet, ha szembeállítanánk a mindennek felett uralkodó Mammonnal szemben, akkor bizonyos, hogy ez az egyszerű szócseka győzne. Mammonnal szemben a „cedoko!”

De létezik még egy imádott furia. Triapus az, amely fegyházat és börtönt táplál, a nemtelen erkölcsiségnek emel obeliszket. Az érzékek mindenségét hirdeti. Vele szemben pedig ott van a mi fegyverünk: a „tefillo”. Ha gunyolódik is rajta a „felvilágosult”, aki emberi szenvedés jöttével, a „jaj segíts Istenemet” rebegi, mi mégis az imát hirdetjük. Ezt a háromságot állítjuk be hadállásainkba, hogy ezek jegyében győzzünk. A megbánás, az adakozás és imádkozás háromságát állítjuk Wotannal, Mammonnal és társaival szemben.

Mi örökidők óta prófétáinkon, de legszerényebb és névtelen zsidó millióinkon keresztül is évezredek óta az egyforma születés, egyforma halál, egyforma könny és egyforma boldogság hitét hirdetjük. Mi a tüzzel és vassal szemben az igazság, könnyörület és szeretet „idejétmult” tanait hirdetjük.

Lehet, hogy a gyenge lelkek megínognak, ha látják, hogy tiszavirág életű örömkönl a pénz, az érzékiség, az erőszaknak gyakorlása győz. De ez csak delibábos látzat. Mert ezek ezertejű hydra módjára fonnak be bennünket csápjáikkal és mi csak az Örökkévalóhoz való törhetetlen ragaszkodásunkkal tudunk ellenük védekezni.

Az erőszak, a pénz és földi örömök szentháromsága küzd a tesuvóval, a tefilloval és cedakával. Csak látszatra gyengék ezek a védelmi eszközök, de akik hisznek bennük, azok megnyugodhatnak, hogy ezek fogják győzni. Mindig az igaz szavak győztek az erőszak és gyűlölet felett. Az ember-szeretet igazságának győzelmi zászlaja fog lengeni egykor az emberiség hatalmas építményének ormán. Még akkor is, ha jelenleg csak a gyűlölet és embertelenség üli győzelmi torát és bennünket, az emberiség hirdetőit — a tizenhatmillió zsidót — taposnak és gyűlölnek.

Eszményt igazságaink hirdetése mellett a zsidó év fordulóján emlékezzünk arra is, hogy a gyász és meghasonlás keservei között az öröm fájdalmát az öröm cseppjei is felválthatják. Az emberiség lelkében még kicsiny a ráeszmélés, de nem pusztulhat el korunk, mert „talán van tiz” igaz közöttünk. S nem csüggedhetünk azért sem, mert keleten mégis dereng már a zsidó nép hajnala. Egy új élet kezdődik Palesztina földjén, hiszen e pillanatban azért is fohászkozhatunk az Örökkévalóhoz, hogy engedje megérnünk az új és — mégis oly régi — Zsidóország felépítését. Nemcsak a messiásira gondolunk, hanem arra is, amelynek építése a mi generációnk gigászi és magasztos feladata.

Bűnbánó lélekkel mellünket verdesve lépjük át templomaink küszöbét és fohászkozunk az Egek Urához, hogy legyen ez az esztendő jobb, mint a most eltemetett. A lelki és lényegi megváltás esztendeje következék, egy jobb és boldogabb kor az emberiség és a zsidóság javára. Muljon el fejjünk felől a rossz végzet és higgyünk törhetetlenül a jónak örök igazságában és győzelmében!

Palesztinában nagy a nyugtalanlás az újabb arab terror miatt

Tel-Aviv. — Ugy Jeruzsálemben, mint a tel-avivi külső negyedekben bombarobbanások voltak az utóbbi napokban, amelyek az arab terror felélékülését mutatják. — A tel-avivi bombamerényletnél két arab és egy zsidó megsebesült. Verekedések is voltak, amelyeknél fegyvereket is használtak. A rendőrség megerősített őrszolgálatot küldött ki. A zsidó lakosság körében nagy a nyugtalanlás, mivel attól tartanak, hogy állandósulni fog a terror-hullám és az eddigi viszonylagos nyugalmat újabb véres események fogják megzavarni.

A terror főleg a mérsékelt arab körök ellen irányul, melynek bizonyítéka, hogy eddig hat arabot öltek meg. Viszont az újabb zsidó áldozatok száma mostanig — sajnos — három.

A NEMZETI SZOCIALISTÁK VÉLEMÉNYE.

A „Völkischer Beobachter” naponta két nagy hasábon keresztül tárgyalja a palesztina-kérdést és részletesen ismerteti a zürichi kongresszus eseményeit és az ott tartott referátumokat és a beszédeket is közli. Többek között Weizmannak egyik bizalmas beszédét is közli, amelyben a Jewish Agency elnöke kijelentette volna, hogy az angol hadsereg megjelent Palesztinában és érthetetlenül, dolgavégezetlenül hajózott vissza garnizonjaiba. Ettől vérszemet fognak kapni az arabok — mondotta Weizman. Uglátszik jóslata korábban valósult meg, mint gondolni lehetett volna.

Ünnepi számunk 16 oldal

A marienbadi Kenessio Gedaulon, mint annak elnöke

Zirelsohn, a chisinau-i világhírű főrabbi nagyhatású beszéde az önálló zsidó állam érdekében

A nyolcvanéves chisinaui főrabbi a Mindenható akaratának megnyilatkozását látja az új zsidó állam tervében, amelyet csodálatos módon az angolok szorgalmazznak. — Érdekes nyilatkozata a „Népünk”-nek és üzenete az ardeali zsidósághoz.

A „Népünk” eredeti interjúja.

Marienbad, (augusztus hó). Augusztus 17-én este kezdődött az Agudasz Jiszroel világkongresszusa, amely elé érdeklődéssel tekintett a világ zsidósága, különösen annak vallásos rétege. De érdeklődéssel tekintett Marienbad felé a cionista világ is, mert dönteni kellett ezen a kongresszuson arról is, hogy kell-e a zsidó állam, vagy sem, ahogy azt nagyjából az angol kormány proponálja. Bár „jogi” jelentősége a döntésnek nincsen, mégis érdeklődésre tarthat számot, hogy miképpen alakult ki a Kenessio Gedaulo, amelyen egyházi korifeusok szép számmal vettek részt.

A gyűlés lefolyásának részletes ismertetése már kissé túlhaladott dolog, ezért jónak véltem, mint a „Népünk” tudósítója, hogy a Kenessio egyik legkimagaslóbb alakjáról irjak, aki egyúttal a romániai zsidóságnak is igen tekintélyes és egyik legnagyobb zsidó alakja.

KICSODA ZIRELSOHN JUDA LEB

Zirelsohn Juda Leb nevét már évtizedekkel ezelőtt ismerték a középeurópai zsidóság körében, a magyar ortodoxia is ismerte, holott akkor még senki sem sejtette, hogy egykor az ardeali zsidóságnak is reprezentánsa lesz a román szenátusban. Zirelsohn egyik legtekintélyesebb korunkbeli rabbinagság, akinek széles látóköre van, hatalmas tudása, nagy tekintélye, amit nem csak kora — 78 esztendő — hanem kétségtelenül nem mindennapi kvalitásai is igazolnak.

1859-ben született Koselezből (Cserni-gow kormányzás), 1880-tól 1909-ig rabbi volt Priluki-ban (Poltava kormányzás) és 1909 óta Kisenev főrabbi. 1910-ben már a szentpétervári hivatalos rabbikollégium elnöke.

A román impériumváltozás után Zirelsohn tekintélye nem kisebbedett, hanem más irányt nyert. 1922-től 1926-ig szenátora volt a román szenátusnak és mint ilyen, élénk részt vett a szenátus munkájában. Az alkotmány 133. §-ának megalkotásában tevékeny része vett, amely kimondja a zsidók egyenjogúsítását. 1926-ban Kisenev szenátora lett. Töretlen energiájának és nagystilű egyéniségének legjellemzőbb bizonyítéka, hogy amikor 1926 február 29-én tartott beszédében, amelyben a antiszemita agitátorok megbűntetését követelte, nem kapott megfelelő és kielégítő választ, — lemondott mandátumáról és otthagya a szenátust, ahol gerinces és szókimondó egyéniségét különben sem szerették. Még a kisenevi városi tanácsosi mandátumát is letette, olyan ellentétbe került bátran képviselt zsidó védelmi álláspontjára ebbeli tisztségével is.

ZIRELSOHN ÉS AZ AGUDA

Érdekes és páratlanul agilis egyéniségének fotográfiájához tartozik az is, hogy bár mindenkor szimpatizált a zsidó országépítés eszméjével, de intranzingens vallásossága miatt inkább az Agudában helyezkedett el. Ez az állásfoglalása azonban a nemzeti alapon álló és olyképpen gondolkozó zsidóságnak csak hasznára volt, mert ezt az álláspontot képviseli az Agudában — aminek éppen itt Marienbadban a harmadik Kenesszion is tanujelét adta.

Zirelsohn nagyságát legjobban jellemzi, hogy az 1923-ban és 1929-ben tartott nagy Kenessziókon ő volt azok elnöke. Még a legkonzervatívabb galíciai és lengyelországi rab-

bik is követik és elismerik fennsőbbiségét, dacára annak, hogy gimnáziumot létesített Chisinauban még 1920-ban és ott a héber nyelv, a legfőbb oktatási nyelv. Neki még a héber sem árt, tőle ezt is elfogadják és a fáradtnak látszó, de azért teljes szellemi ereje birtokában levő Zirelsohn főrabbit, a romániai zsidóság büszkeségét választották meg a marienbadi Kenesszio Gedaulo elnökévé.

ZIRELSOHN AZ „IGENT” MONDÓK VEZÉRE.

Amint Zürichben, úgy Marienbadban is a kérdések központjában az állott, hogy milyen állásfoglalása lesz az Agudának az önálló zsidó állammal kapcsolatban. És itt mutatkozik Zirelsohn nagysága, hogy mielőtt még puhaltólózott volna, nyíltan kiállt az önálló állameszme mellett és ez irányú első felszólalása kimondhatatlan hatást váltott ki, a kongresszus résztvevői között.

Többek között a következőket mondotta beszédében:

— Al pi din kimondom, hogy minden vallásos zsidónak kötelessége a zsidó állam megteremtését támogatni. Nekünk feltétlenül minden erővel küzdeni kell annak érdekében, hogy a Tóra szelleme győzzön az új zsidó államélet keretein belül. Azonban nem szabad gondolkoznunk azon egy pillanatig sem, hogy mit mondjunk a királyi bizottság ebbeli előterjesztésére. Minden erőnkkel a leghatározottabban „igent” kell mondjunk és amikor a zsidó állam meg van, folytathatjuk a mi vallási meggyőződésünk érvényrejtését a mi érdekében a harcot.

Beszéde után azonnal hasonló szellemben szólaltak fel a szochacsivi és oroczky, lucki főrabbi, aki döntő argumentumokkal támasztotta alá Zirelsohn állásfoglalását. Voltak ellenhangok is, így többek között erős volt a „nem”-et hangoztató Elchenan Wasserman, a barnovici nagy jesiva feje, aki „hamis prófétának” nevezte azokat, akik igent mondanak.

BESZÉLGETÉS ZIRELSOHN FŐRABBIVAL

A nyolcvanhoz közeli korban levő agg főrabbi állásfoglalása annyira frappirozta a jelenlevőket, hogy mint a „Népünk” tudósítója, szükségesnek láttam meginterjúvolni a chisinaui főrabbit, aki éppen fáradtan jött le a elnöki pódiumról. A kék szemüvegen keresztül látszottak szelid szemei és készséggel állott rendelkezésemre. Állásfoglalásának indokait kérdeztem, mire következőket válaszolta:

— Amint már mondtam, az a körülmény, hogy most a zsidó állam tervéről szó lehet, azt a Mindenható akaratának irányításában látom. Hogyan is volna elképzelhető másképpen, minthogy most, amikor olyan sötét korszakát éljük zsidóságunknak, jöjjön spontánul a királyi bizottság és mondja azt, hogy az üldözött zsidóságnak adjunk egy önálló zsidó államot. Az volna természetes, hogy most ők is az üldözök közé álljanak és még azt a kis lehetőséget is elzárják előlünk, amit a palesztinai bevándorlás és földvásárlás jelent számunkra. S ehelyett jön Anglia és előterjeszti az önálló zsidó állam létesítésének tervét. Ez csakis felsőbb rendeltetés lehet, hát hogyan állhatnak szembe vallásos zsidók egy ilyen felsőbb elhatározással?

— Mi a véleménye főrabbi urnak a zürichi kongresszus határozatát illetően?

fejfájás ellen Beretvás paritilla!

— Igen, én helyeslem a cionista világkongresszus határozatát, mert a zsidó állam léte történelmi szükségesség és nagyon optimista vagyok abban, hogy annak politikai és gazdasági jövője a legszebb reményekre jogosít. Mindegy az, hogy az új zsidó állam kicsi-e vagy nagyobb, de politikai tekintélye nagyon nagy lesz. Jó hatása lesz általában azokra a zsidókra is, akik a galutti országokban maradnak. A zsidó népnek önálló képviselete lesz a Népszövetségnél is.

— Hogyan képzeled főrabbi ur, hogy elérhető legyen az új államban annak vallásos alapja?

— Egyszerű az út — mondotta Zirelsohn főrabbi — az összes vallásos érzelmi zsidóságnak össze kell fogni úgy a Szentföldön, mint azonkívül az Aguda a Mizrachival, az ezen pártokon kívülálló többi vallásos zsidósággal s akkor biztosíva lesz az új állam fundamentuma.

Eddig szólott Zirelsohn főrabbi nyilatkozata, amelyet a „Népünk”-nek adott. Végül bucsuzásnál megkérdeztük, mit izen az ardeali zsidóságnak?

Zirelsohn főrabbi elmosolyodik és azt mondja: „azt kívánom nekik, amit magunknak basarabaiaknak, őszintén és szívből. Legyen az eljövendő esztendő a gaula éve s legyünk valamennyien, itt a galutban és az Erecben boldogok és megelégedettek. Múljon el már fejük fölől a megpróbáltatások szomorú korszaka...”

A marienbadi Kenessio Gedaulo határozata a zsidó állam ellen

Marienbad. A csehországi világfördön napokig tanácskozott az Agudasz Jiszrel világkongresszusa, a Kenessio Gedaulo, amelynek rabbitanácsa nagyérdekeségű határozatot hozott, az angol kormány által tervezett és a zürichi cionista világkongresszuson elvben elfogadott, zsidó államalakulás ellen.

A határozat a következő: a) A mi szent országunkat az Örökkévaló örök frigyként nekünk adta, hogy ott a Tóra törvényeit és parancsait megtartsuk és hogy istenfélő életet éljünk. Ezért a zsidó nép szívének minden dobbanásával és lelkének minden vágyával örök időkre összekapcsolódott a megszentelt földdel. b) Mivel bűneink miatt elűztünk onnan, az Örökkévaló prófétái utján tudatta őseinkkel, hogy egykor megvált bennünket a száműzetésből. Annak hite, hogy ez a megváltás elkövetkezik, alapja szent vallásunknak, amely minden zsidóra egyaránt vonatkozik. c) A zsidó nép igénye a Szentföldre a Tórában gyökeredzik a próféták megnyilatkozásaiban és tételek törvényeinkben. d) Egy zsidó állam létesülése csak úgy lehetséges, ha a Tóratörvények lesznek ennek az országnak alapvető törvényei s az államhatalom elismeri a Tóra uralmát. Egy olyan zsidó állam, amely nem ismeri el ezt, az tagadója a zsidó történelemnek, negációját jelenti a zsidó nemzet lényegének és egzisztenciájának sorsója. Egy ilyen államalakulat nem érdemli meg a zsidó-állam elnevezést.

Mussolini keze...

Lassan minden kiderül. Most például, a mandátumbizottság ülésén egy kellemetlen kérdéssel kapcsolatosan firtatni kezdték, hogy vajjon a palesztinai forradalmi megmozdulás spontán megnyilatkozás volt-e, vagy pedig jól előkészített akció? Mr. Hull, aki Ormsby Gore mellett az angol kormányt képviselte, kijelentette, hogy az események véletlenül és váratlanul robbantak ki. Erre a bizottság elnöke megkérdezte, hogy akkor miért kaptak a palesztinai arabok öt millió frankot 1935-ben? Mire kapták a pénzt? És ha kapták, mire költötték? Nagyon fontos kérdések ezek. A mandátumbizottság terve, hogy végre megtudja, hogy honnan csörög az arany és mi gurul a tengereken át: márka, vagy lira? Az angol biztonsági szervezet, az Intelligent Service már nagyjából tudja is a milliók eredetét. Nekünk nem mondják meg, mert mi közünk is hozzá. De azért tudunk mi is következtetni bizonyos jelekből és ki is merjük halkán mondani, hogy Mussolini keze lehet ebben benne. De objektíve megállapíthatjuk azt is, hogy nem annyira zsidó-ellenes megnyilatkozás ez, hanem inkább az angol-olasz „háborúnak” egyik terene. Mindentelképpen kellemetlenséget okozni John Bullnak, ez lett a „tengely” politikának a tengelye. Palesztina pedig kiváló terep erre a célra, mert a muftit csak heccelni kell, s kész a „borsó” az angol hormány számára, amelyet az orra alá törnek.

Öt millió frank! Ment oda több is. Fontban, lírában, dollárban, mindenféle valutában. Meg fegyver is ment, meg propaganda-iratok milliói. Csak izgatni a világ felett kényelmesen terpeszkedő angol imperiumot. Ott kellemetlenkedni neki, ahol lehet. Az utóbbi években lehetett neki: főleg Palesztinában. Ezért csináltatott Mussolini a bari-rádióállomással arab nyelvű előadásokban angol-ellenes propagandát. Meg görgette a lírát. Mert a fascista államokban nincs pénz élelemre, nincs pénz semmire sem: csak fegyverre meg izgatásra. Innen ered az ötmillió is, amelyről oly kellemetlen kérdéseket intéztek Ormsby Gore-hoz Genfben...

Hogyan beszélnek a berlini tanácsülésen, a zsidók strand-

fürdőzéséről?

Történt 1937 június 3-án, a berlini városi tanács ülésén. Nem szükséges ehhez semmiféle glossza, csak eredeti gyorsírású jegyzetek alapján írjuk meg ennek a tanácsülésnek vitáját. Jobban belevilágít a berlini vezető körök lelki világába, mint egy hatalmas reflektor.

Körner tanácsstag: Indítványozom, hogy Berlinben és környékén tiltsák el a zsidóknak a fürdőépületekbe való belépését.

Dr Corti városi orvos: Magam is úgy vélem, hogy lassankint meg kellene szigorítani a zsidóknak a fürdőkből való kirekesztését. Ezt azonban felső parancs alapján megvalósítani, a külpolitikai hatásra való tekintettel, célszerűtlennek tartanám. Felhatalmaztam és figyelmeztettem a fürdők tulajdonosait, hogy azokat a zsidókat, akik feltűnően viselkednek, egyszerűen dobják ki. Ha a fürdőruha nem felel meg egészen a követelményeknek, akkor ezt az alkalmat főleg a zsidóknál kell kihasználni, de a zsidóság ellen irányuló célzatot nem kell túlságosan hangsúlyozni. Ha egy zsidó jön és fürödni

Senki sem engedheti meg magának, hogy pénzét főlegesen költsé!

Ha alkalom van izlésének megfelelő divatszöveteket olcsón, jó minőségben, legnagyobb választékban

Deutsch posztóáruház

idény előtti olcsó elárusításán alkalmi áron vásárolni

akar, ezt is lehet neki mondani: „Fürödhet a Dennevitzerstrassen levő fürdőben is”. Nevezetesen a Wannsee-fürdőintézetet nem szívesen tennék figyelmeztető táblát, mert azt sok külföldi látogatja. Wannsee tehát kritikus pont.

Dr Lippert főpolgármester és városi elnök: Az 1935. évben Wannseeben táblát helyeztünk el ezzel a felirattal: „Zsidóknak belépni és fürdeni tilos!” A külügyminisztérium kívánságára azonban le kellett vennünk a táblát, mert már folytak az olimpiász előkészületei. Akkoriban beszéltem a Wannsee-strandfürdő vezetőjével és ügyesen formulázott össegély igénybevételére utasítottam őt. Ez igen jól be is vált. Azt hiszem, az ilyesmit, főleg olyan vidékeken, ahol a nyílt fürdőt nem lehet elzárni, nem kell tisztára hatóságilag szabályozni. Végre is, hála Istennek, vannak rohamosztagos és védosztagos legények, akik egyenruha nélkül, ahogy az Isten őket megteremtette, itt vannak és itt ülnek. Ezek a mi politikai katonáink, akik nyitva tartják a szemüket és látják, hogy mi folyik és szükség esetén kellő erővel be is avatkoznak. A Wannsee-Strandfürdőn nagyon jól bevált. Ott az S. A.-legények először lejelentkeztek és igazolták magukat a fürdő vezetőjénél és közölték, hogy ha valami történik, rendelkezésre állanak. Ugy végezték a dolgukat, hogy nem idézték elő csoportosulást, hanem felhívták a fürdőmester figyelmét az illetőre. A fürdőmester felszólította az illetőt, hogy azonnal hagyja el a fürdőt. Ha szükség volt rá, a bátor S. A.-legények a fürdőüzemen kívül, az erdőben vártak egy kissé, míg az illető kikerült, azután közölték vele a szükségeseket. (Derültség). Amint Kiepe néptárs nekem jelentette, ez az eljárás rendkívül jól bevált.

Kell-e ezt kommentálni?

A palesztinai gyermekek lélektana

Egy Magyarországról elszármazott fiatal tanárral kerültünk össze a napokban. Látogatásban volt Európában feleségével és már megy is vissza, mert ünnep után kezdődik az iskolaév. Tel-Avivban tornatanár néhány gimnáziumban. Egyenesen mellének szegezük a kérdést: igaz-e, hogy az ifjuság ott nem tekintélytisztelő? Erre röviden elmondja egyik iskolai epizódját. Az egyik osztályban rossz idő miatt benn a szobában foglalkoztatta a fiukat. Közben az egyik egy papircsokot felpukkasztott (ez diákhecc, akár itt, akár ott.) A fiut, egy gazdag egyiptomi zsidó fiát, kiutasította az osztályból. A fiu szemtelenül azt válaszolta, hogy előbb még nevetni akar. Erre megfogta és kipenderítette erővel az ajtón. Tanári konferencia, a fiut néhány napra kicsapták. Később megbarátkozik a gyerekekkel és megkérdi, hogy őszintén mondja meg — miért volt olyan szemtelen?

— Próbára akartam tenni — mondja a fiu — mennyire energikus és hogy reagál. S azt mondja tovább a tornatanár, hogy minden osztályban minden gyerek „próbára teszi” tanárjait. A gyerekek rendkívül élénk-eszűek, gyorsfelfogásúak és van még valami, ami érthetővé teszi tulélénk temperamentumukat. A lakások kicsik, a meleg igen nagy és így a gyerekek sokat vannak az utcán. Az utca pedig nevel és ront is rajtuk. Meg azután a szülő is, „zsidó-szülő”, akik elkényeztetik gyermekeiket. De rendkívül életrevalók és bátrak. A nyugtalanságok idején nem akadnak gyerekek, aki félt volna. Nem féltek az araboktól és nem félnek az élettől.

Igen érdekes, hogy egyszer egy órán szabad témaválasztás volt és a gyerekek azt kérték Fábián tanártól, aki informált bennünket, hogy beszéljen valamit az antiszemitizmusról. Mert az arabokkal való ellentét népiharc s nem antiszemitizmus, a szónak európai értelmezésében. És amikor beszélt nekik, akkor azt kérdezték: hát miért nem védekeznek, miért nem ütnek vissza?

Ilyen „naivak” a palesztinai gyerekek. Ők még nem tudják, hogy milyen nehéz „visszaütni” egy ország vezérét, egy egyházi, vagy politikai tekintélyt. Ők szabadsághoz vannak szokva és ez a kincs az, ami legtöbbit ér az új zsidó országban. Sok szépet és érdekeset hallottunk az új generációról, akikre még nagyon büszke lesz a világ zsidósága. Az új zsidó típus ez, a bátor, gerinces ujhéber generáció.

A zsidó pápa legendája...

Történelmi igazság, hogy voltak a történelem folyamán zsidó pápák is. Az egyik zsidószármazású pápa II. Anaklét, aki Rabbi Simon ben Jicchak-nak, a híres mainzi rabbinak elrabolt fia volt. A XII. századnak ezt a híres rabbiját Rabbi Simon Hagodol-nak nevezték, akinek Elchenan nevű fiacskáját kicsiny korában elrabolták a szülői háztól. A nagytehetségű fiu, akit erőszakkal kereszteltek meg, gyorsan emelkedett az egyházi méltóságok rangfokozatán és 1130-ban — így tartja a legenda — pápává választották. Ugyancsak a legenda szerint az öt megelőző pápa ismerte származásának titkát s egy napon valamilyen ürüggyel elhívatta a mainzi hitközség vezetőit és ezen a réven apjával is összekerült. Az apa és fiu végtelen boldogságban találkoztak s ennek folyományaképpen a pápa egyszerre csak eltűnt és a tradíció szerint a mainzi hitközségben elrejtőzve fejezte be életét. Ennek az elveszett Elchenan fiunak nevét szötte bele apja abba a gyönyörű ros-hasonoi imába, amelyet az ünnep második napján, a reggeli Borchu után a kántor recitál, s amely így szól: *Melech ómon moamorecho...* Királyunk igazak bizony a Te szavaid... Ennek a zsidó papának a legendája suhan át a gyűlekezeteinken ma is, Roshasonoh második napján és felhangzik ezernyi zsinagógában a kántorok ajkáról a mainzi zsidó tudós megkapó imája, amelybe az apa elrejtette csodálatos sorsot ért fiának nevét. *Igy történt?* Ki tudja ma már teljes bizonyossággal? Azt a történészek is elismerik, hogy *II. Anaklét pápa valóban zsidó volt, az is bizonyos, hogy Rabbi Simon élt.* Az ima is megvan, amelyet ájtatosan elmondunk a nagy napon. Egyik érdekes fejezete a zsidóság tragikus történelmi eseményeinek.

— Minden hiábavaló volt? Akkor csak a legjobb szer, a Togat segíthet. Togat nemcsak fájdalomcsillapítólag hat, hanem gyorsan és biztosan meggyógyítja a rheumát, köszvényt, ülőidegzsabát, gripát, idegfájdalmakat és főfájást és hüléses betegségeket. Gyógyszertárakban és drogériákban. Lei 12, 52, 130.

— ELJEGYZÉS. Grünspan Irénkét, a Corso áruház tulajdonosnőjét (Oradea) eljegyezte Kandel Mihály (Reghin). M. k. é. h.

— HAZASSÁG. Grosz Izidor (Satumare) és Riesel Szerén (Voslab) házasságot kötöttek.

Akihez Lord Balfour husz évvel ezelőtt
világhíres deklarációját intézte

Lord Lionel Walter Rotschild meghalt

A „Rotschild” szó még mindig nem vesztett régi varázsából. Még mindig a legelőkelőbb zsidó családot jelenti világszerte és aki foglalkozik ennek a történelmi családnak életével, az megállapíthatja, hogy nem. vagyonért érdeklődik meg a nimbuszt, amely körülveszi őket, hanem azokért a családtagokért, akik bizonyos tekintetben kiváltak a kortársaik közül és valami nagyot és maradandót alkottak. Azok a Rotschildok, akik a pénzt, a króziusi vagyont, csupán eszköznek tekintették arra, hogy abból az emberiségre, vagy annak egy részére haszon hármozzék.

Talán csak Edmund de Rotschild-ot említjük meg, aki Palesztina felépítése körül szerzett elévülhetetlen érdemeket. Most nem soroljuk fel ennek a nagy családnak többi tagjait, hiszen ez köteteket tenne ki (aminthogy hatalmas Rotschild irodalom is van), hanem egyről akarunk

Lord LIONEL WALTER ROTSCCHILD

írni, aki most fejezte be, 69 éves korában földi pályafutását.

NATHANIEL MAYER — VII-
EDVÁRD ANGOL KIRALY BARÁTJA.

Nathaniel Mayer Rotschildnak és a szépségéről messze földön ismeretes Lady Emma Luise Rotschildnak fia volt Lionel Walter. Apja volt az első, aki peer-i méltóságot vitte zsidó létére az angol arisztokráciában. Ő volt az, Nathaniel Mayer, aki 1879-ben Anthony nagybátyjától az angol báróságot örökölte és később az osztrákot is. 1885-ben az alsóház tagja lett és akkor kapta a peer-i méltóságot a lord címmel. Ezzel a kinevezéssel lett az első zsidó, aki a lordok házában tagja lett. De nem csupán ez volt a nevezetessége. Sokkal inkább az, hogy a pénzügyvilágban olyan jelentős szerepet játszott, hogy az angol nemzeti bankkormányzói állás biztosította számára a szabad bejárást a királyi udvarhoz is és amint a feljegyzések igazolják, intim barátság fejlődött ki VII. Edvárd király és Nathaniel Mayer Rotschild között. Valóságos „baráti” kapcsolat fejlődött ki közöttük, amit a most elhunyt Lionel Walter is örökölt, aki atyja halála után szenior-főnöke lett az angol Rotschild-háznak. Rengeteg címe volt és rangja, a Buckingham grófságban is custos rotulorum, azaz „békebíró” volt, mert hatalmas birtokai voltak ezen a területen. De a sok hatalom és vagyon nem vaktották el, mert első embere volt az angol zsidóságnak is. Mint az „United Synagogue” elnöke, erős befolyást gyakorolt az angol zsidó közéletre is és mindenkor közbelépett, amikor a bevándorló és az angol mentalitást nem ismerő zsidók és a benszülöttek között az ellentéteket ki kellett egyengetni. Különösen akkor tett sokat, amikor a cári Oroszország zsidóit üldözték és mint az orosz zsidókat segélyező bizottság elnöke, hatalmas segítséget nyújtott — erkölcsit és anyagit — az üldözötteknek. Erősen szimpatizált Herzl-el is, aki gyakran meglátogatta s a kinek terveit mindig előszeretettel támogatta.

KI VOLT A MOST ELHUNYT
LIONEL WALTER?

Atyjának 1915-ben bekövetkezett halála után ő lett a londoni Rotschild ház szeniorja. Ez nemcsak nagy díszet jelentett, hanem súlyos társadalmi kötelezettségeket is. Lionel Walter csak rövid ideig vállalta ezeket a kötelezettségeket. Kétévi szeniorfőnökség után átadta unokaöccsei-nek, Lionelnek és Anthony-nak a bankház vezetését, akiket alkalmasabbnak tartott a pénzügyi tranzakciók levezetésére.

Elköltözött Londonból és az év túlnyomó részét tring-i kastélyában töltötte. Tanulmányait Cambridge-ben és Bonn-ban végezte, az egyetem filozófiai fakultását, s filozófiai doktorátust is szerzett. Zoológiával csak később kezdett foglalkozni, s magánuton nagyobb ismeretre tett szert, mintha az egyetemen sajátította volna el az állattan tudományát. Főképpen a madárta, az ornitologia érdekelte és tring-i kastélya szomszédságában hatalmas madárfarmot létesített a madarak életének tanulmányozása céljából. Madárta, kutatásait honorálta a Royal Society, amikor néhány esztendővel ezelőtt tagjai sorába hívta meg a magántudóst, akinek megfigyeléseit a madarak életéről a legelőkelőbb szaklapok hozták nyilvánosságra.

De a madarak életén kívül élénk és erőteljes szerepet játszik az angol pénzügyi életben. Alelőnöke a „Board of Deputies”-nek, a legnagyobb angol-zsidó szervezetnek és a „Jewish Assosiation”-nak, meg a „Maccabean Club”-nak is.

MI VOLT A BALFOUR DEKLARÁCIÓ
ELŐZMÉNYE?

Ez a deklaráció egy fejlődési folyamat eredménye, amelynek kezdete a cionista mozgalom

Foreign Office,
November 2nd, 1917.

Dear Lord Rothschild,

I have much pleasure in conveying to you, on behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet.

His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country.

I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

Artur James Balfour

A Balfour-deklaráció eredeti kézirata

megindulásától datálódik. Korábban, mint a világ bármely más országában jöttek rá az angolok a zsidókérdés univerzális karakterére. Észrevették, hogy mindinkább politikai kérdéssé válik és csak területális alapon oldható meg. Már a XIX. század angol irodalmában is folyton visszatér a gondolat, hogy a zsidók szerezzék meg Palesztinát. Már Lord Beaconsfield is szimpatizált a gondolattal. A Biblia iránt különösen meleg érdeklődést tanúsító angolok mindenkor szívesen vették ezeket a palesztinai célzásokat. Amikor Herzl Tivadar megkezdte a cionizmus érdekében propagandáját, már akkor az angol közvélemény szimpátiával fogadta. A világháború

idején volt benne sok politikus, hogy a központi hatalmak zsidóságának egy részét is felvilágyozza az entente javára az a gondolat, hogy az angol kormány egy új zsidó otthont akar létesíteni a régi megszentelt zsidó földön. E téren sok eredményt nem értek el, de annál nagyobb volt a hatás a new-yorki, londoni és a párisi zsidóság körében, amikor az angol kormány megnyilatkozása napvilágra került. Az arabok is megmozdultak és az akkor folyó világháborúban igyekeztek a törökök — akiké volt még akkor Palesztina — minél több nehézséget okozni. Ezért kellett a Balfour deklaráció után egy Fehér Könyv-et is kiadni az akkori angol kormánynak, amelyet Churchill, aki gyarmatiügyi államtitkár volt, az alsóház elé terjesztett.

Az bizonyos, hogy ez az irás volt az első nagyhatalmi nyilatkozat, amely kétezer év után újra megemlíti azt, hogy a zsidóknak területumra van szüksége. 1922-ben azután ennek alapján adta meg a Népszövetség a mandátumot Angliának, amely most már „tulhaladott”-nak tekinti és a „national Home”-t, azaz nemzeti otthon helyébe a szuverén zsidó államot kívánja megvalósítani, a zsidó nép osztatlan közreműködésével.

A BALFOUR DEKLARÁCIÓ

Ha nem lett volna Lionel Walter szeniorja, Rotschild háznak, ha nem lett volna a világ

Lord A. J. BALFOUR

egyik leggazdagabb és legelőkelőbb embere, ha nem lett volna világhírű tudós, akkor is beírta volna nevét a zsidó történelembe azzal a negatív ténnyel, hogy 1917 november 2-án kelt lord Balfour által kiadott nyilatkozatot hozzá intézte, amelyben elismeri a zsidóság igényeit Palesztinára. Ezzel kapcsolatosan közöljük szószerint a Balfour deklaráció szövegét, amely a következőképpen szólott:

Foreign Office, 1917 november 2.

Kedves Lord Rotschild!

Szerencsémnek tartom öfelsége a királynak kormánya nevében a következő szimpátia nyilatkozatot tenni a zsidó-cionista törekvésekkel kapcsolatban, amelyet előterjesztettem a kabinetnek és azt jóvá is hagyta.

Öfelségének, a királynak kormánya egy nemzeti otthonnak Palesztinában való létesítését a zsidó nép számára, jóakarattal támogatja és a legnagyobb erőfeszítéseket teszi, hogy ennek a célnak elérését megkönnyítse. Ugyanakkor tisztán és érthetően leszögezzük, hogy semmi olyat nem lehet megtenni majd, ami polgári és vallási jogait csorbítaná a nem-zsidó közösségeknek Palesztinában, vagy pedig a zsidók helyzetében ezáltal változás állana be a világ más államaiban.

Szíveskedjék ezt a nyilatkozatot a cionista föderáció tudomására hozni.

Artur James Balfour

Ez a Lionel Walter halt most meg 69 éves korában, követség azoknak a nagy Rotschildoknak sorát, akik többek voltak, mint pénzügyi zsenik, a modern világ hatalmasai, hanem emberek is voltak, érző, melegszívű emberek, még hozzá zsidók, akik élén állottak népiüknek, ott és akkor, amikor annak szükségét látták.

A Balfour deklaráció Rotschildja befejezte pályafutását és megérdemli, hogy a világ zsidósága meggyászolja őt, mint egyik nagy emberét.

Hogyan alakul ki az új zsidó állam?

A cionista kongresszus lezajlott. A Jewish Agency is szankcionálta a megegyezést és a mandátumbizottság is úgy határozott, hogy támogatja az angol kormány államalkotó tervét. Felmerül a kérdés, hogy mi következik ezután?

Chaim Weizman egy pillanatig sem pihen. Zürichből Genfbe utazott, hogy az ott várakozó Ormsby Gore gyarmatügyi miniszterrel tárgyaljon. Azután újra Zürichbe ment, hogy a Jewish Agency tárgyalásain részt vegyen. Amint köztudomású, az Agency csaknem egyhangulag adott felhatalmazást Weizmannak az angol kormánnyal való további tárgyalások végett. A legutóbbi hetekben történt három nagyjelentőségű határozattal a zsidó állam elvben létrejött. De melyek a kibontakozási részletek?

A hét elején Weizman Londonba érkezett, hogy most már, mint egy meg nem levő, de azért de jure elismert állam fejeként tárgyaljon tovább az új állam ügyében. Már két ízben tárgyalt Chamberlain miniszterelnökkel és Eden külügyminiszterrel és ezeken a megbeszéléseken Weizman öt pontból álló követelési programot nyújtott át az angol államférfiaknak.

Csak ennek az öt pontnak teljesítése után hajlandó Weizman tovább tárgyalni az új államalakulat ügyében.

Melyek a pontok? Rendkívül érdekes ezeknek ismertetése, mert ez élesen megvilágítja, hogy melyek azok a követelések, a melyekhez ragaszkodik a cionista vezérkar.

AZ ÖT PONT

1. A királyi bizottság javaslataival szemben a zsidó állam határát a déli oldalon — a Negevnél — lényegesen kibővítik.

2. Jeruzsálem zsidó negyede beolvad az új államba. (Ez rendkívül fontos követelés, mert nem képzelhető el egy zsidó állam Jeruzsálem nélkül. Kell vallási, kell politikai és kell gazdasági szempontból amellet, hogy a város többsége zsidó!)

3. A jaffai kikötő helyébe, amelyhez arab korridor vezetne, a zsidók bármily nagyságu kikötőt építhetnek Tel-Avivban.

4. Anglia meghatározott időn belül lemond minden mandátumáról a zsidó területen. (Anglia öt különböző kis területet akar megtartani a zsidó állam területén, amely idegen testek lennének egy szuverén államban.)

5. Anglia gondoskodik a zsidó állam nemzeti elismeréséről, felvételéről a Népek Szövetségébe, valamint a világ zsidóságának a Balfour deklarációban elismert jogának biztosításáról. (Különösen ki kell hangsúlyozni e pontokban, hogy nem lesz joga egyetlen államnak sem „zsidó kisebbségnek” deklarálni az ottlakó zsidókat.)

AZ ARABOKKAL VALÓ MEGEGYEZÉS KÉRDÉSE

Weizman, mint széleslátókörű politikus érzi és tudja, hogy mindaddig, amíg az arabokkal megegyezés nincsen, addig nem lehet a kérdést lezártnak tekinteni. Az arabokkal pedig csak úgy hajlandó tárgyalni Weizman, ha az angolok égisze alatt történik és az alap a királyi bizottság jelentése. Kilátás is van rá, a legújabb jelentések szerint, hogy összehívják rövidesen a „kerek-asztal” konferenciát, amely október első felében Londonban össze-

is fog ülni. Ezen a konferencián részt fognak venni az angol világbirodalom képviselői, a zsidóság és arabság kompetens tényezői. Ha ez a round-table konferencia sikerrel jár majd, akkor a zsidó állam további sorsában jelentős javulás és változás lesz észlelhető, mert ha az arab királyságok elismerik békésen és jóakarattal, akkor a továbbiakban a békés jószomszédi viszony hatalmas mértékben előbbrevizsi az új állam ügyét.

HOGYAN FOG KIALAKULNI A VILÁG ZSIDÓSÁGÁNAK HELYZETE A ZSIDÓ ÁLLAM MEGALAPÍTÁSÁNAK PILLANATÁBAN?

Ez a rendkívül érdekes kérdés egészen közelről érint minden Közép- és Kelet-európai zsidót. Ha el is fogadjuk tényként, hogy a zsidó állam létesítésének gondolata nem a tizenhét milliónyi zsidóság osztatlan örömeivel találkozik, az bizonyos, hogy tudomásul kell venni mindenki és úgy kell beossza felfogásának mikéntjét, hogy abba beleilleszhető legyen az a faktum, hogy létezik a világon egy szuverén zsidó állam! Láthattuk, hogy Felix Warburg vezetésével fellépő ugynevezett „asszimiláns” csoport, a Jewish Agency legutóbbi ülésén élesen tiltakozott a zsidó államellen, azonban leszavazták és így a vezetése alatt álló nem-cionista, de azzal szimpatizáló zsidó milliók már hozzájárultak az új állam létesítésének gondolatához.

Zsidó vezető körökben kialakult vélemény szerint a jövőben a zsidósághoz való tartozás még nem fogja jelenteni egyetlen európai vagy más kontinensbeli államban sem a zsidó államhoz való tartozást is. A palesztinai állam utlevélhez csak az fog jutni, aki két évet fog ottlakni. Tehát zsidó országbeli utlevél jár minden arabnak és nemzsidónak, akik ottlaknak az új állam területén, de nem adható olyan zsidóknak, akik nem laknak az új állam területén.

De az is bizonyos, hogy olyan palesztinai zsidók, akik a zsidó egyházból kilépnek, elvesztik állampolgársági jogukat is.

A nem Palesztinában élő zsidók később, bizonyos idő múlva, ha egyéb állampolgárságukról lemondanak és a zsidó nemzethez tartozandónak deklarálják magukat, „külföldi Palesztina-utlevél” fognak kapni. Ez a törvénytervezet azt jelenti, hogyha valaki palesztinai állampolgár akar lenni, ennek elvben nem lesz akadálya, csak az a kérdés, hogy az egyes országok kormányai milyen álláspontot fognak e tekintetben elfoglalni. Az bizonyos, hogy a Népszövetség és más nemzetközi fórumok garantálni fogják, hogy azok a zsidók, akik nem akarnak felhagyni eddigi asszimilátorikus felfogásukkal, semmiféle joghátrányban a többi polgárokhoz viszonyítva ne legyenek.

A ZSIDÓKÉRDÉS FELGONGYOLÍTÉSE

Érdekes tervek merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a zsidókérdés világszerte a közérdeklődés homlokterébe jutott már évek óta. Bár a Népszövetség tekintélyét erősen megtépázták a fascista államok erőszakosságai (lásd Németország, Japán, Olaszország), azonban tekintélye még így is óriási és remélhető, hogy az angol-francia befolyás révén

a közeljövőben emelkedni is fog. Nem csinylendő terv tehát az, hogy az október 24-én összeülő mandátumbizottsági ülésén határozzák majd — az eddigi tervek szerint — hogy kérdést fognak intézni a világ mennyi kormányához. Ebben a tervben érdekesebb az, hogy minden államnak meg kell majd, hogy miképpen vélekedjen az új palesztinai államról, a saját területén élő zsidóság további jogait illetőleg, szóval rövidesen és érthetően: Mi lesz pontja Romániának, Lengyelországnak, Gyarországnak, meg a többi par excellence deklét államoknak az új állammal kapcsolatban? Az bizonyos, hogy a Népszövetség fogja engedni, hogy bármely országban hátrány származzék bármely ország zsidó gára abból a tényből, hogy a zsidóknak lesz szuverén államuk.

HOSSZU AZ UT

Még nagyon hosszú az út, amelyet szuverén zsidó állam létrejöttéig meg kell tenni. Egyelőre a közeljövőben a következő események lesznek: szeptember 10-én a Népszövetség tanácsa megvitátja a mandátumbizottság jelentését. Ez év októberében jön az angol-zsidó-arab londoni kerekasztali konferencia. 1937 decemberében valószínűleg a cionista világkongresszus, amelyhez delegátusokat fognak választani. Ez fogja legelőször dönteni az országhatárainak elfoglalásáról.

1938 májusában a Népszövetség megerősíti a zsidó államot és lassan 1940-ig teljesen kiépül az új zsidó állam területén. Akkor felveszik majd az új zsidó államot a népek szövetségébe is!

Ezek reális dátumok és tények, a szabadulni akar az örök Ahasvertől, megnyugalmat és biztonságot szeretnénk, aminek remélhetőleg ez az útja. Két év múlva már viruló állama lesz a sorsüldözött zsidóknak is.

— Dr Patai Józsefnek, a „Múlt és Jövő” főszerkesztőjének gratuláló levele a főszerkesztőnkhez. Kaptuk a következő levelet, amelyet minden kommentár nélkül közlünk: Igen tisztelt Főszerkesztő! Örömmel értesültem az Ön jubileumáról, amelyet oly szépen és melegen ünnepelek meg hívei és tisztelői. Engedje meg, hogy távollétem miatt, csak most járuljak hozzá a jókívánások kifejezéséhez. Igaz szeretettel üdvözlöm és kívánom, hogy törhetetlen energiával és kitartással járjon népünk érdekeiért továbbra is a „Népszövetség” hasábjain. — Fogadja igaz tisztelem és nagybecsülésöm kifejezését, melyet magam kész vagyok készítenek híve: Dr Patai József.

— Eljegyzés. Goldstein Ica (Sibiu) Sachs Móse (Arad) jegyesek. (M. k. é. h.)

— Eljegyzés. Gross Ilonka (Budapest) Freiburger Dezső (Oradea) jegyesek.

— KERESUNK חֲשִׁבֵנו nőtlen gyakoroltak tal embert 8-10 gyermekhez חֲשִׁבֵנו tanításra. Meghívtaknak utiköltségeket is megterítünk. Cim Adler Márton Gurahont, jud. Arad.

— NEVELŐNŐ, aki román és német nyelven bírja a háztartásban is jártas, felvétetik. Wilhelm Markovits Sömeuta Mare.

Izzó történelmi események, apró epizódjai...

SZOMBAT ZÜRICHBEN

Nem lehet egykönnyen felejtetni a zürichi napokat. A világ zsidósága már mindent tud, ami a kongresszuson történt. Benn a gyűlésen, s künn a folyosókon, a büffében, az irodákban, az utcán. De nem érdektelen az sem, hogy miképpen nézett ki a „kongresszusi szombat”. Támadhatják a cionistákat elfogultak és minden káknán csomót keresők azzal, hogy nem elég vallásosak, azért a svájci állami posta, amely külön hivatalt állított a kongresszus rendelkezésére, szombaton zárva tartotta ezt a kirendeltségét. Nem vettek fel táviratot és nem lehetett telefonon beszélni péntek délutántól — szombat este kilencig. Ha egy-egy delegátus mégis tett-vett olyat, amit esetleg szombaton nem szoktak vallásos zsidók, azt mint privát ember csinálta, de hát a mi ortodoxaink csak azt tessék kivétel nélkül valamennyien, amit szabad? ...

Ott voltam, tehát láttam, hogy szombat délelőtt a delegátusok és vendégek nagyrésze a különböző templomokban töltötte idejét. A Löwenstrassen levő nagytemplomban dr Taubes főrabbi mond lelkes szónoklatot. Zsufolásig teli voltak a padsorok svájci zsidókkal, meg velünk, vendégekkel. Azt mondja dr Taubes főrabbi, hogy a mi bűnünk, hogy elhanyagoltuk az elmúlt husz esztendőben Erec Jisraelt. Amikor itt vége az imának, a liverpooli főrabbi társaságában (mizrachista) elmegyünk a Banhoffstrassen levő chassid-imaházba. Elég messze van gyalog és a főrabbit elég sokan megnézik a járókelők közül. Szép nagy szakállá van a főrabbinak, hosszú fekete kabát, kerek bársony kalap, mellette pedig jómagam világosszürke ruhában, furcsa összetétel... nemhiába néztek utánunk ...

Elmondja utközben, hogy Basarabiából került a hatalmas hitközség élére, amelynek nagyvágóhidja van, ahol napi negyven mázsa húst vágnak, mert részben innen látják el Londont rituális hussal. Közben egy Louis

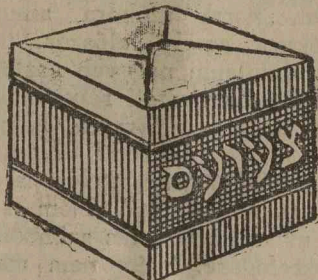

EGÉSZSÉGET A CSALÁDNAK AZ ÚJ ESZTENDŐBEN IS

שפוע

איך איסנעפראכט אונד אלסדענס פבלאנצען פעטט נעפונדען
ראדער פאן נייען יארד אנעפאנען אכטעט יעדע יודישע
הויפדי. דאמיט דיא שפיווע נשאמצע בייא דער הערשטעללונג
דער שמאקראפטסמען שפיווען איינעראלטען הערדען אונד נימס
ראדער דאס כשר. צערעס שפיווע פעטט צום בראטן. אונד

כשר

Ceres כשר

100% növényi zsiradék

Ugy tejes, mint husos ételek számára

לשנה טובה תכתבו ותחתמי לאלתר לחיים!

nevü oradeai metsző és kántor iránt érdeklődik. Hirtelen nem értettem, hogy kiről lehet szó, de később, beszélgetésünk során rájöt-

tem arra, hogy ki ez a „Louis”. Hát senki más, mint az oradeai Lajos Ábrahám, aki el-franciásította nevét és I. Lajos néven akar a

Az égi sóártuvó

— A „Népünk” eredeti tárcája —

A félelmetes napok között, amikor már hűvösek a hajnalok, hideg harmatcseppek csillognak a réten és a hervadó virágok fázósan tarkarják el szirmaikat elszintelenedő kelyheikbe, ezekben a napokban valami különös sóvárgó feszültség hatalmasodott el a rysztovi cáddikon, Reb Májerén. Figyelmesebb tanítványai és bizalmasabb hivei már a szelichoth-napok óta észrevehettek valami rendkívülit a cádikon s ebben az évben Roshasonokor — ez szegyet ütött a hivek fejébe — olyasvalami történt, ami még soha sem fordult elő és rendkívül fecsigázta a hivek kíváncsiságát. Roshasonoh első napján Tóraolvásás után a rebbe sietős lépésekkel elhagyta az imaházat és azoknak, akik követni akarták, csak kezével intett, hogy maradjanak. Persze senki sem merete követni a cáddikot, aki egyenesen a faluvégi temető felé tartott és itt eltűnt a sirok között. A hivek várakoztak egy félórát, egy órát, dél is elmúlt, már a muszaf imához kellett volna hozzá kezdeni, de a cáddik még mindig nem került elő. Végre, mikor a hivek türelmetlensége tetőpontra hágott, a kora délutáni órában előkerült a cáddik. Odahívatta a sámeszt es parancsot adott, hogy az utolsó padban ülő seborradásos fiu jöjjön fel a Tóraasztalhoz, mert az fogja fujni a sófárt. A fiu idegen volt Rysz-

tovban. A rebbe parancsának senki sem mert ellenszegülni, de még okát sem merete senki megtudakolni, mert hiszen ha a nagy cáddik így cselekedett, bizonyára tudta mit tesz. A forradásos arcu fiu felment a Tóraasztalhoz, a rebbe előmondta neki a Tekio Sevorim-Terüo hangokat és a fiu kipirosodott arccal fujta a sófárt ...

Jomkippur előtt két nappal — egy hétfői napon történt — a rebbe ismét a temetőbe járt. Mikor hazajött, a hűsleges zolchievi Chájjem, a rebbe legkedvesebb tanítványa behozta a keporekakast, utána bejöttek a cáddikhoz a prorogicsevi Árje és a volinszki Nochem, velük csinálta meg a rebbe más éveken is a Hátorez Nedorimot és ebben az ünnepélyes percben a cáddik elérkezettnek látta az időt, hogy különös — eddig nem tapasztalt eljárásáról, ahogyan az ünnepek előtt és alatt viselkedett, beszámoljon legdrágább tanítványainak.

— Ti vagytok szívemnek a legdrágábbak — így kezdte a cáddik — és ti hárman vagytok méltók arra, hogy elmondjam azt, ami velem — ezekben a napokban — történt. De kérlek titeket, hogy esküvel esküdjete arra, hogy amit tőlem megtudtok, soha senkinek el nem mondjátok és mint szent titkot vizsítetek magatokkal a sirba. A tanítványok a meghatótságtól sirva esküdtek a rebbenek, hogy titkát megfogják őrizni és soha senki sem fogja tőlük megtudni, hogy mi történt a rebbevel Roshasonoh és Jomkippur között.

Gyermekeim, én bizom bennetek — folytatta a rebbe — és azért elmondom nektek. Először is tudjátok meg, hogy ez az utolsó Jomkippur, amelyet még e földön töltök. Mához egy évre már az Égben leszek, mert Felülről kinyilatkoztatott nekem. Szelichoth első hajnalán a Fénykönyvét olvastam és lelkem megtelt a Fény szomjuságával. A hajnali hűvös csendben egyszerre mintha szárnyak csapkodása töltötte volna be szobámat és úgy éreztem, hogy emelkedik velem a föld felfelé... A Legmagasabb Hely küldöttei jöttek értem és megmondották, hogy ebben az évben engem talált a Magas Biróság méltónak a „36” közül arra, hogy végignézzem a Mennyei Istentiszteletet. Amde jól tudjam meg, hogy aki azt végignézi, annak megvannak számlálva napjai és a „Számlálás napjában”, még az Omer bemutatása előtt el kell örökre távoznia a földről. Jól gondoljam meg, hogy ezt tudva, végigakarom-e nézni az égi Roshasonoh. A szörnyű félelemtől és nagy izgalomtól nem tudtam szólni, nyelvem égetően odatapadt a szájpadrólomhoz és csak némán hólítottam a fejemmel. Erre közrefogtak és szálltak, szárnyaltak velem fel a Magasba. Nem tudom mennyi ideig tarthatott repülésünk, nekem úgy tetszett, mintha évekig tartott volna. És egyszerre széles, arany-cirádás ház elé érünk, az egyik Szárnyas Küldött megkocogtatta halkan az ablakot, amely topázból volt és a végtelen mértföldre sugározta fényét. Az ablakon kidugta fejét egy sze-

liverpooli vágóhidon „uralkodni”, miután Oradeán „detronizáltak”.

Már régen elmúlt délidő, amikor elkezdtem egy kóser vendéglőbe. Itt teljesen „ortodox” a hangulat, a delegátusok halkán zemiroszokat dudolnak...

RAV FISCHMAN, AZ UJ ZSIDÓ ALLAM LEENDŐ KULTUSZMINISZTERE

Jón a szombat délután. Lehet-e jobb helyen tölteni ezt a délutánt, mint Rav Fischmannál, a mizrachi világszervezet spiritus rectoránál, akiről úgy beszél a fáma, mint a leendő ország leendő kultuszminiszteréről. Mit írhatok erről a beszélgetésről? Amikor egy zürichi szállodaszoba csendjében egy ragyogó zsidó koponya széles csapongású gondolataiba gyönyörködhetem? Rav Fischman szédületes tudása, lenyűgöző közvetlensége másokat is leköt és frappiroz. Hiszen művei is, akár történelmi tárgyak, akár homilezikaiak, az új héber irodalom remekei. Élete nyitott könyv, amelynek vezérmotívuma: a nemzeti alapon álló vallásos zsidóság megszervezése és az országépítés munkája. „Ujságíró”, de annak egészen magasabbrendű értelmezésében. Talán nem is meglepő, ha egy ilyen képességű embernek memóriája is bámulatos. Mindenre emlékszik. Ardeali körútjának legkisebb epizódjára is. A „Népünk” munkálkodását is figyelemmel kíséri és elismeri fontosságát. Még azt is tudja, hogy Palesztinában is olvassák lapunkat, meg az utódállamokban. Részletesen ismerteti a Brit Haolami (Mizrachi világorganizáció) legújabb szervezkedési terveit, amelynek élére most Rav Meir Berlin került, olyan kipróbált erővel együtt, mint Rav Gold, prof. Pick, Sapira és Saragai. Ezzel kapcsolatosan jut eszembe, hogy a mizrachi konferencián az új vezetőség iránti elismerése jeléül megcsókolta Rav Fischman Rav Meir Berlint, miután ez megköszönte megválasztását. Igazi testvéri csók, a szereteté és barátságé...

Rav Fischman ismeri az ardeali, a szlovákiai mizrachista erőket és jónak látja, hogy ezen más-más országbeli, de csaknem egységes mentalitású zsidóság valami közös szövet létesítsen. Kérésre megígéri, hogy nemsokára meglátogatja az ardeali zsidóságot. Hosszas beszélgetésünket új vendégek zavarják meg. Delegátusok a világ minden részéből kopogtatnak ajtaján... más tere terelődik a beszélgetés.

lid aggastyán, mire jelentették, hogy magukkal hozták a ryszkovi Májert. Mondjátok meg a ryszkovi Májérnek — felete az aggastyán — hogy Roshasonoh első napján Sófárfuvás előtt menjen ki a ryszkovi temetőbe, ott újra várni fogják Szárnyas Küldöttek és akkor megnézheti majd a Legfelsőbb Templom ünnepét.

Igy jött el drága gyermekeim — folytatta a cáddik — a Roshasonoh. Képzeltétek, milyen izgalomban, milyen szörnyű félelemben éltem végig a Szelichoth napokat. Nem volt nyugodalman és nem tudtam aludni, csak vártam, egyre vártam szomjasan, égőn, epedve az Itélet napját. És mikor a tóraolvasást befejeztük, már alig tudtam a türelmetlenségtől várakozni, hogy a máfter után ament mondhatnák, hogy a találkozóra idejében ott lehessenek a temetőben. És mikor a sírok között feszült idegekkel, halálos remületben bukdácsoltam, egyszerre újra éreztem a szárnyak csapongását és szálltak velem újra. Ujra odaértünk a topázos ablak elé és kocogásunkra kinyílt a kapu. Ez volt gyermekeim az Érkezés Kapuja. Hosszu folyosón kellett keresztül menni, a folyosó padozata csupa jótéttől és halálatosságból volt kirakva. Ez a kapu ezen a folyosón keresztül volt összerögzítve az uralom házával, amely a Roshasonoh tiszteletére csupa drágakövel volt díszítve, ugyanugy, mint az Emlekezés háza és a Kürtiválgás Háza. Ezt a három épületet csak Roshasonohkor díszítik fel, mert a Nagy Biróság ilyenkor ül össze és ebben

AMIKOR LORD MELCHET-ET MEGCSÓKOLJA WEIZMANNÉ...

Arról már újat nem lehet írni, hogy az „igen” és „nem” harcában hogy alakultak az erőviszonyok és miképpen történt meg az elmentétek eliminálása. A „nagy ágyuk” éjszakai beszédeit feszült figyelemmel hallgatták. Mose Shertok hatalmas filippikája, akárcsak a Nahum Goldmané, a megérdemelt figyelmet kapták és sikert értek el. De talán legnagyobb érdeklődéssel a Lord Mlechet első cionista szűzbeszéde felé fordult a kongresszus. A fiatal lord szívvel-lélekkel cionista és az angol felsőházban tartott beszédei nagy hála kötelezik a zsidóságot. Azt sutogják, hogy a lordok házában tartott beszédkor még lámpaláza volt, de később lendületes és sikeres volt. Most, amikor első kongresszusi felszólalását tartja, olyan frenetikus sikert ért el, hogy beszéde befejeztével Weizman elnök felesége odament hozzá és homlokán csókolta.

Különbözik a jövő emberének tartják és úgy beszélnek, hogy legközelebb helyet fog kapni az executívában is. — Kétezer év után — mondotta a lord — a zsidó nép részére szabadságot és szuverénitást akarnak adni. Ki kell használnunk ezt a nagy alkalmat és ennek a nemzedéknek kell megteremteni az új országot...

BAZEL — A ZSIDÓ „SZABADSÁGHARC” SZÜLŐVÁROSA

Negyven éves jubileum. 1897-ben Bazelben született meg a herzli gondolat, az első világkongresszuson. A bázeli kaszinóban vagyunk mi, „korai” utókora annak a nagy nemzedéknek, amely először teremtett és alkotott. Jubileum negyven esztendő távlatára. Itt kezdődött a nemzeti reneszansz. Itt kezdődött a zsidó nép tavasza. Vajjon „tavasz” volt-e ez a négy évtized? A maga retentő sok megpróbáltatásával? Mit is szimbolizált ez a bázeli emlékezés? Nem is annyira a mult, mint az összetartás szimboluma lett, az igazi összefogásé. Szem nem maradt szárazon, amikor a cionista ifjuság a négy évtizedes lobogóval megjelent a híres erkélyen és Ussiskin meghatott hangon a következőket mondotta:

— Mint elnök, visszaadom a lobogót nektek. Vigyázzatok rá, remélhetőleg csak rövid ideig lesz még itt, azután a zsidó állam zsidó parlamentjébe fogjátok elhozni. — De mondott egyebet is Ussiskin. — Azt kívánta

a három palotában tanácskozik. Mi nem mentünk be a palotába, hanem az Áhitat kapuján keresztül benyitottunk az Ima palotájába.

— Hogy néz ki az Ima palotája — kérdezte progoreisevi Árje?

Az Ima palotája nagy-nagy terem, amely pontosan úgy néz ki, mint itt a földön a templom. Elöl van az Oren Kajdes, középen a Tóraszial és végig mindenütt padok és az emeleten karzat a nők számára. Az Ima palotájában persze van ilyen templom pár száz, de engem a legszebbe vittek be. Félelem, remegés és aggodás vonaglott át rajtam, mikor a padba ültettek, hogy figyeljem végig az imádkozást. Mit gondoltok, ki állott az Omed előtt?

— Nem tudjuk, hogyan tudhatnánk — válaszolt remegve a volinszkii Nochem... Rebbe látta... a Rebbe tudja...

— Igen fiam, én láttam: Dávid Király a szent dalnok állt az Omed előtt és az Ósapák, Moseh, Eljahu és a többi próféták ültek a Mizrách ülésen. A Birchász Kohanim helyeken pedig a nagy tanaiták, Akiba rabbi, Josua, Juda Hánászi, Reb Meier Báál Hánész, a nagy Rámbám, a Riff, a Rán, a szent Rási — érdemeik örököljenek felettünk — ezek ültek. A gábbe helyén pedig Salamon király ült és az Okosság, az Értelem, a Belátás és Tudás tündökölt a homlokán.

— Kit látott még ott a rebbe? — kérdezte sóvárgó szemmel és égő arccal a zelelő Chájjem?

Weizmannak, hogy ő legyen az első elnöke a zsidó államnak.

Emelkedett hangulatban, meghatott atmoszférában végződött a bázeli visszaemlékezés. Mintha a zsidó megújulásnak egy határköve volna ez a francia-német határhoz közel eső szép svájci város. Kétségtelen, hogy beleiródott neve a galut történelmébe.

RABBI J. HOFFMAN — A TEL-AVIVI ROS-BÉSZDIN.

Nem csupán a szervezetben, hanem egyes frakciókban is vannak különböző felfogásuk. A cél egy: az utak sokféle ágaznak, a központ felé. De ez érthető is. Hiszen anynyifele világrészből kerülnek össze emberek. Más országok, más világrészek, más emberek. Lássuk csak a mizrachit? Még ebben is vannak területiális klasszifikációk. De mennyire más is az amerikai mizrachista, más az ereci, más a lengyel és bizony mi is mások vagyunk.

Az áskenázi irányzatot Rav Hoffman reprezentálja, a volt frankfurti főrabbi, akit a hitleri éra — mi is megirtuk annak idején — kiűzött Németországból. Rav Hoffman egy évvel ezelőtt került el Németországból. Hivták mindenfelé, de nem ment máshova, csak az ősi földre, Tel-Avivba. Néhány nappal ezelőtt nagy megtiszteltetés érte. Megválasztották a tel-avivi rabbinátus ros-bépszindjének. Most itt van Zürichben és egyik vezére a mizrachistáknak.

SZOMORU EPIZÓD...

Már egyizben irtam arról, hogy az éhező német gyerekektől elvont márka mennyire gurul most is mindenfelé. Mindenben és mindenkor a propaganda. Benn a teremben épen a legkomolyabb tárgyalás volt, mikor kint felhangzott a — Juda Verecke! S mert szabad Svájc területén vagyunk, egy női hang utána kiáltotta: Nazi Verecke! A rendőrség a legnagyobb jóindulattal figyelmezteti a járőkeket, hogy ne törődjenek ezekkel. Ironiával és lenézéssel kezelik ezeket a huligánokat. S felhangzik az ordítás: Le a zsidókkal — ahogy annak idején is elhangzott, amikor a Dreyfus-per idején Herzl a Szajna hidján állott. S ebből a komisz jelszóból lett a cionista gondolat és ebből lesz most a zsidó állam is... Ez a „le a zsidókkal” jelszó rombolásért és destrualás céljából hangzik el, de mi zsidók ebből meritünk mindig erőt — az építésre...

Többek között ez is egyik tanulsága a zürichi nagy napoknak... (W. S.)

— Jól nem lehetett látni, mert vakító fényesen sugárzott a teremben a Sechina. Ott volt a Szent Rih, a Besz Jaszeif, Alkabec, Kálir a széphanu, Amnajn a mainzi... rengetegen voltak. Aki mellett ültem, azt mondotta, hogy a karzatot a drága Ósanyáink, Hanna, Ruth a moabita, Eszter a királynő, Debora a bírő, Judith a hős és még több ilyenek ülnek. Elképzeltétek drága gyermekeim, hogy milyen nagy félelemben ültem ott, mikor a szent Dávid hangján hallottam a zoltárok szavait megcsendülni:

„Minden lélek dicséri Jaht. Halellujah”

„Minden lélek dicséri Jaht. Halellujah”

és mikor Salamon király megtisztelte az egyik törzsatyát, hogy nyissa fel a Tóraszekrényt, akkor el kellett takarni a szememet, hogy ne lássam azt a vakító világosságot, mely a Fény Forrásából árad ki és átöleli az egész világot. Aki ezt látta, annak biztosan meg kell halnia.

— Na és — sürgette a rebbet a progoreisevi Árje!

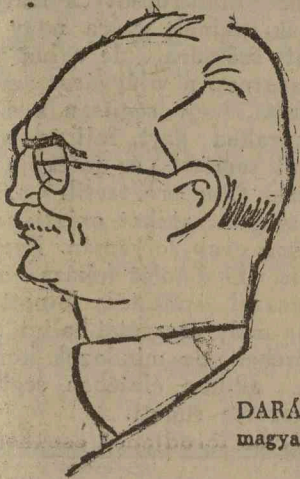
— Azután Ovinu-Malkénnt mondtak az Égiek és mikor Dávid király gyönyörű hangján két kezét kitarva kiáltotta, hogy Atyánk Királyunk tárd ki az ég kapuit imáinkra, akkor izzó fohászság ömlött végig a termen és az összes jelenlevő, Ábrahám, Jichak és Jákób ósatyák is eltakarták szemüket. Aztán kivették a Tórat, amelyről meg van írva, hogy a Legszentebb —

A magyar nyilasok éles nyilai, a magyar vidéken

A DUNANTULON

Egyik pesti szélsőjobboldali lap írja: „Schwartz Náthán kulcsi kereskedő alatt forró lett a talaj és jobbnak látta a sürgős hurcolkodást. Schwartz Náthán elhurcolkodott és ezzel Kulcs nyaralóban sok igaz magyar ur öröme, csak magyar kereskedő működik. De nemcsak a Dunántulon hurcolkodnak ezek a galiciaiak. Kulccsal szemben, Tasson is megszünik egy-egy zsidó kereskedés. Foszladozik a „zsidó zseniálításról” font rongyászoló és leng a magyar tehetség tiszta nemzeti zászlaja. Tasson, a magyar kereskedelem egyik büszkesége Zlinszky Pál, aki három év alatt két zsidó céget szüntetett meg akként, hogy nemcsak a bolt csukott be, hanem annak házat is megvette”.

Igy szorítják ki csendes, szívós, de elenséges munkával a vidéki zsidókat gazdasági pozíciójukból...

DARÁNYI KÁLMÁN
magyar miniszterelnök

A SZENTESI USZODA...

Azt írják a lapok, hogy a szentesi uszoda vezetősége oly magas árat szabott belépődíj gyanánt, hogy azt a leszegényedett keresztény társadalom nem veheti igénybe. Ehelyett előzölötték a sportuszodát a szentesi izroindianok, akik a „magyar verejték áldott gyümölcsén felhízva” mindennapos látogatói ennek az intézménynek.

Érdekes, hogy Németországban is az első rohamokat az uszodák ellen indították meg. Folyton azt halljuk, hogy a zsidó „pisz-

kos” fajzat. Most pedig az a nagy bűn, hogy túl sokat fürdenek. Hát mit tegyenek? A szentesi strandra sem mehetnek, mert nem látják szívesen őket. A Balatont is „előzölnek”, meg a pesti uszodákat. Próbálnak csak meg a zsidók és ne járnának fürdeni nyilvánosan. Milyen baj lenne ebből... a zsidó piszkos, a zsidó nem fürdik... Mit tegyen hát, fürdjön, vagy ne fürdjön, vagy — dögljön meg — a magyar istennyilasok kedvéért?

SZIRAK...

Krausz Jakab 1903-ban megjelent a csendes kis községben, amelyet a régi őslakosság ilyen szittyá néven nevezett el. Krausz Jakab metszőnek jött a községbe, szépen lengő oldaltincsei voltak s hogy milyen jól metszett, bizonyítja, hogy négy háza, nyolc hold szőlője és 40 hold szántóföldje van.

Mit csinált 34 év alatt Krausz Jakab? Dolgozott, családjával együtt, mondjuk mi. Nem hódolt ivásnak, sem semmiféle más szenvedélynek. Bizonyára küzdött látástól vakulásig. Míg egy kis vagyont összegyűjtött. Vajjon milyen külön állami, vagy egyéb támogatással jutott vagyonhoz — ha valóban igazak az adatok? Talán a nagybácsija, az alispán segítette, vagy sógora a főszolgabíró? Esetleg a belügyminiszteri osztálytanácsos komája, vagy ki, ki, ki?

Csak az „átkos” zsidó szorgalom és szolidaritás, amit legjobban nem bírnak a gyűlölködő nyilasok. Egy nyil Szirákra... agyon-szurni egy zsidót...

HÓDMEZŐVASARHELY...

Megírják a lapok, hogy kik szállítanak a városnak. Szenet Geigner József, papírt és írószereket Weisz Leó, nyomtatványokat Roth Antal, vasárut Aniszfeld, burgonyát és babot a népjóléti hivatalnak Rottman és Horovitz. És így folytatja tovább a szélsőjobboldali organum. A cikket így fejezi be: Nem, nem Telavivban — Hódmezővásárhelyen vagyunk! Gratulálunk a fajmagyar városi igazgatáshoz!

Természetesen a zsidók olcsóbban szállítanak, ezért vesznek tőlük. De adót fizetnek. Meg ha kell, más tekintetben is vállal-

dicsértessék — sajátkezüleg írta. A Tóran rajta volt a Királyság, az Igazság és a Szeretet három koronája, a jelenlevők mind sorba megcsókolták a Tórá, ahogyan Dávid király vitte a karján fel a Tóraasztalhoz. Aztán megkezdődött a lájnlás. A Bál Kajre maga Majse Rabbenü volt, persze a feje be volt takarva egy arannyal áthimzett táleszbe, hogy arca sugárzását ne láthassuk. Elsőnek Pincheszt Eleozor főpap fiát hívták fel kajhénak, Lévinek, Amremot Moseh és Ahron atyját hívták fel és így tovább. Mátter pedig Sámuel próféta volt, mert első nap az ő születését meséli el a Haftorah. És megkérdetem lájnlás közben a szomszédomat, hogy ki sir a női karzaton? Szomszédom szinte megdöbent, hogy én ezt nem tudom és végignézett rajtam és mondotta: Hanna sir, a boldogságtól, hogy meddőségét Isten termékenységre változtatta át. És ha holnap is itt lesz, akkor Ráchel ösanyát fogja hallani sirni, mert a holnap háftarában meg van írva, hogy sirás, keserves jajgatás hallatszik Rámából, Ráchel siratja gyermekeit, mert nincsenek. És holnap biztosan Jirmijah próféta lesz a máttter, mert ő írta azokat a gyönyörű sorokat és Salamon király a gúbbe, a győnta való előzékenységből, őt fogja a máttterrel megtisztelni.

Amikor Sámuel próféta befejezte a mátttert, akkor a jelenlevők két legöregebbje, Ábrahám

és Jichak ösatyák felkeltek helyeikről és ők mentek fel a Tóraasztalhoz. Ábrahám feltakarja a Tóraasztal abroszát és kivette az első sajtort, az Igazi Sajtort, azt amelyik az Ákédó kosának szarvából készült. Az összes jelenlevők nagy áhítattal és szent tisztelettel nézték, hogy a két ösatyá mit művel fenn a Tóraasztalnál. Ábrahám átadta Jichaknak a sófárt és Jichak áhítattal csókolta meg. Aztán Jichak ösatyá belefújt a sófárba. Az égi Templom falai megremegtek, a drágaköböl való ablakok ezerszeresen visszhangoztatták a Sófár hangját és Moseh és Élijáhu, Dávid, Salamon mind-mind, akik jelen voltak, megremegtek és félelem járta át a lelküket, mikor maga az Áldozat emlékeztette Istent a Morijah-hegyi nagy jelenetre. És mikor Jichak ösatyá egy terüőt fújt bele a sófárba, akkor nagy orkán keletkezett, a szeráfok, a kerubok, az ofánok és az összes szolgálattelvő angyalok rettegésbe estek és suttogva adták tovább egymásnak: Ime az Itélet napja... Most vonulnak el a Magasságos, a Félelmetes előtt összes teremtményei és ő ítélkezik felettük...

Mikor vége volt a sófárfuvtásnak, Dávid király érces, gyönyörű hangján felkiáltott „Oh mily boldog a nép, aki ismeri és hiszi a terüőt, és mily boldogok a Te Házad lakói, akik szüntelen dicsérnek és imádnak Téged, Szelah és akkor a mainzi Rabbi Amnon állt az Omed elé, hogy ő

15 éve
izben és
hatásban

felül-
mulha-
tatlan

4
LEI

KOPROL
CSOKOLÁDE
A TÖKÉLETES HASHAJTÓ

ják a kötelezettségeket. Hát miért ne szállíthatnának Hódmezővásárhelyen?

A MAGYAR CSERKÉSZEK NÜRNBERGI KALANDJA

Vogelanzaang-ban a világjamboré cserkészcsapatai között több mint 400 magyarországi cserkész is résztvett. Ezeket meghívták Nürnbergbe. A magyar cserkészcsapat között husz zsidó volt. Összesen kétszáz zsidó vett részt a világjamboren. Egy londoni rabbi vezetésével péntek este és szombaton szabad ég alatt istentiszteletet tartottak.

Nürnbergben a Hitlerjugend székházában Streicher üdvözölte őket. Többek között elmondotta, hogy a háboru alatt járt „Siebenbürgen”-ben (Ardeal alatt elnevezése), ahol nagy örömmel látta, mennyire megmaradt a német kultúra nyoma. Kérdezte, hogy vannak-e közöttük „Siebenbürger”-ek? Ezeket német testvérként akarta üdvözölni, ami nagy felháborodást keltett a cserkészek között. Majd így folytatta: egy közös ellenség van mindnyájunk számára és ezek a zsidók!

— Vannak falvak — mondotta Streicher — Magyarországon, ahol csak zsidókból áll a lakosság! A főváros, Budapest lakossága háromnegyedrészben zsidó. Ezt nem szabad tűrni, mert ha uralomra kerülnek a zsidók, úgy az ördög fog uralkodni a világon.

Végül azt mondotta Streicher, hogy reméli, nincs közöttük zsidó, mire halkan azt válaszolták: „Oh ja!” Ezután lapja részére két kimondottan árja típusú fiút keresett, akiknek fényképét leakarja adni. Az egyik ögróf Palavicini volt, a másik Schmödek Pé-

imádkozza el a muszaf imát. És könnyesek lettek a szemek, reszkettek az ajkak, ahogyan Amnon Rabbi, a mártír kiejtette a száján az Unszáne Tokefet...

— Istenem, istenem — dadogta szédülten a volinszkii Nochem, szabad ezt nekünk végig hallgatni?

—... és mikor Rabbi Amnon felkiáltott, hogy Bünbárat, Jótékonyág és az Ima elhárítják a rossz vézetet, akkor az összes jelenlevők, mintha egy hangjuk lett volna, úgy kiáltották vele ezeket a szavakat és akkor kitérültek a Kegyelem, a Könyörület, az Irgalom, a Jóság kapui és én láttam, hogy Izráel gyermekeinek összes imái Varsótól — Jeruzsálemig és Amerikától — a szigetekig, hogyan tódulnak be a kapukon...

Aztán... nemsokára vége felé következett a Muszaf ima. Áhron, Eleázár, Pinchasz, Azarjah főpapok, Ezra, az írástudó és még sokan mások betakart arccal siettek fel az Oren Kajdes lépcsőire, megáldották Izráelt és boldog, meglegegett Ujévet kívántak Izráel összes gyermekeinek, akik szétszórtan élnek a föld mind a négy sarkán, a Galuthban. Kivántak erőt Izráel gyermekeinek, hogy elviselhessék a Galuth megaláztatását, egészséget, jó gyermekeket, jó termést a Szent Földnek és tüzes bort a Kermel hegyének. Bőséges vizet a Jordánnak és dus harmatot

ter, egy pesti zsidó fiú, aki a budapesti Berzsenyi gimnázium hetedik osztályának emi-nens tanulója, hithű zsidó család leszármazottja, akinek arcképe megjelenik a Stürmer hasábjain, mint igazi árja típus!

Ezzel alaposan melléfogott Streicher! Így igazolódik az ő híres fajelmélete. A leg-árjább kinézésű mégis a pesti zsidó fiú volt... alapos blamázs ez nekik, de vajjon csak hasonló „blamázs” érdemelnek?

HOGYAN DOLGOZIK A MAGYAR KORMÁNYSAJTÓ?

Darányi Kálmán magyar miniszterelnök legutóbbi szegedi beszédében azt hangoztatta, hogy van zsidókérdés Magyarországon. De a rendre ügyelni fog. Széll belügyminiszter pedig a leghatározottabban hirdeti, hogy magyar földön nincs különbség zsidó és nem-zsidó között. Ezzel szemben a kormány egyik este megjelenő hivatalos organumában a legfurcsább stílusban támadják a zsidókat, s palesztinai erőfeszítéseiket. Jellemző ez az atmoszférára, amelyet legalább is mérgezettnek kell mondjunk, amit igazol Fabian Béla legutóbbi nagy cikke is, amelyet a demokratikus lapokban írt.

A vezércikk „Erec Isroel” megvalósításáról szól, benn a lapban pedig nagy tudósításokat olvasunk Amerika zsidóbarát szenátorairól, „élénk gesztusu urak” Budapesten tartott titokzatos világkonferenciájáról és más efféle korszakos eseményekről. De az érdekesség rekordját minden bizonnyal az a verszet viszi el, amely rendkívül fontos adatokkal járul a világról alkotott ismereteink gyarapításához. Megtudjuk, hogy „tűrhetetlen a ricset, ha tréfli, holott az étel más-
kor kaserált”; külön passzus fogalkozik az „icheszeb” körök felfogásával, valamint egy „ricsetosztó”-nak nevezett ur gazdasági tevékenységével. Közben pedig „die sogenante grajsze, schéne Welt”-et aposztrofálja valaki, aki néhány sorral odább „Gatt über die Weltner” és „Sag'schon” felkiáltással tér napirendre bizonyos, neki nem tetsző események felett... Megvalljuk: kissé megzavartak ezek a magyar sajtóban eddig ismeretlen stílusfordulatok, nagy részüket nem is értjük — érdeklődéssel néztük tehát meg, hogy milyen szakközlöny halmozza egymásra ezeket a különös hangzású szakkifejezéseket. Az igazi meglepetés akkor ért bennünket. Az idézetek a magyar kormány esti organumában jelentek meg. Annak is egyetlen számában, egyszerre.

Sáron völgyének. És aztán... és itt elcsuklott a rebbe szava.

— és aztán — ijedezett fel a kérdés a zolchievi Chájjem szájából?..

Mikor vége lett a muszafnak, akkor Jichak ósáta magához intett egy fiatalembert, akit eddig észre sem vettem, mert a legutolsó padban ült. És a fiú, akin még csak tálesz sem volt, nagy tisztelettel és félelemmel lépett az ósáta elé. És Jichak megszeritotta a fiú kezét és megtisztelte az egész Égi Gyülekezet füle hallatára azzal a tisztelettel, hogy ő fogja az ima végén a sófárt fujni. Az ima végén pedig — mint tudjátok, arra való a sófár, hogy az Angyalok, a cherubok, szeráfok, társisok siessenek le a földre és vigyenek Izráel gyermekeihez derűt, napsugarat és bizalmat Isten segítségében, amely — hüncink sokasága miatt késik, késik, de egyszer mégis csak megérkezik. És a fiú elfogódottan, megindultan felment a rózsaszalhoz és megfujta a sófárt. Persze nem tudott olyan egetrázó, folyamokat árasztó hangokat kicsalni a sófárból, mint Jichak, de azért érecesen szállt a hang! Senki nem tudta, hogy ki ez az ismeretlen fiatalember, akit Jichak ósáta ilyen nagy tiszteletben részesített, hogy azt a kitüntetést, amelyet valamelyik prófétának tartott fenn, most ennek az ismeretlen alig pelyhedző állu fiatalembernek adta. És mikor az Égi gyülekezet hangos jókívánságokkal távozott Kid-

Ujra felelednek a zsidó rituálék a szovjetben

Moszkva. — Az „Emes” című jiddis kommunista lap, amely Moszkvában jelenik meg, egyik cikkében panaszkodik, hogy újra feleledtek a zsidóság körében a rituális szokások. Stalinfaluban, a kollektív településen, a köztulajdont képező kocskat arra is felhasználják, hogy a saktert elhozzák a telepre a vágatásra és az újszülöttekhez, a circumcizio elvégzésére. A kollektívfarm rohamcsapatának, az „Ozet”-nek egyik vezetője Radun volt az első, aki gyermekét felvettette

Ezzel kapcsolatosan jelentik azt is, hogy az ukrán népbiztosok tanácsa elhatározta, hogy ukrán zsidókat fog telepíteni Biro Bid-sanba és a Krimbe. Ennek a tervnek megfelelően 1937-ben még 155 családot telepítenek ki és 1020 magánszemélyt Biro Bidzsanba és 350 családot a Krimbe. Külön bizottságot neveztek ki a megfelelő családok kiválasztására, amelynek tagjai a Komzet és Ozet megbízottjai, a helyi szovjetvezetőségi tagok.

Tervezik még, hogy Biro Bidzsanban 200 családot kollektív-farmokon helyeznek el. 440 család iparos foglalkozást fog űzni és 230 magánszemélyt, 505 családot és 445 személyt a gyárakba és 295 családot és 202 személyt más foglalkozási ágakba helyeznek el. Kalinin, a népbiztosok tanácsának elnöke hozzájárult már a tervekhez, úgyhogy annak keresztülvitelét már meg is kezdték.

Egy híres angol zsidó filantróp halála. (London.) Nemrégiben halt meg az angol fővárosban 86 éves korában Henry van den Bergh, aki hatvan éven át hallatlan szívóssággal és szívósággal igyekezett az emberi fájdalmat és szegénységet enyhíteni. Az elhunyt zsidó filantróp-ot „a margarinkirálynak” hívták, akinek gyára nagy jövedelmet biztosított számára, de a hét végén, szombaton és vasárnap a világáros szegény-negyedét látogatta, hogy segítsen a szűkölködőkön. Kórházakba járt, faji és vallási-különbőség nélkül segített és jótévedője volt ezernyi családnak. Ötezerre teszik azoknak a családoknak számát, akiket egzisztenciához juttatott a hosszú évek folyamán. Ezek között van olyan is, aki a jólét fokára emelkedett azzal a pénzzel, amit tőle kapott. Van den Bergh halála mély részvényt keltett az angol zsidóság körében, de mindazok körülállták koporsóját, akiken életében segített s ezek száma sokezerre rugott.

KALININ

a zsidó közösségbe. Friedman pedig, a „Trudovnik” rohambrigád parancsnoka a legjobb lovakat fogatta be, hogy a saktert elhozassa a faluba. Az Ordjonikidze nevű szovjet-falu parancsnoka Rabinovitz volt az első, aki a pászkasítást megszervezte. A pártvezetőség akkoriban semmi intézkedést nem tett ellene. Később azonban Jánusarcu trockystának neveztek.

Buziás gyógyfürdő (Román Kaufheim)

Természetes, páratlan szénsavas, radioaktív sós, vasas forrásokkal. Biztos gyógyhatás és vérkeringési zavaroknál, szervi elhízásos érlelmeszesedés, vesebaj, vérszegénység, izomszűk, hólyaghurut és kimerüléssel idegesség ellen.

SZIV

NŐI betegek

a változások zavarok, fertőző betegségek, mérgezések nyomán fellépett idegbajok (Tabes) eseteiben a legjobb eredménnyel. Ivókurák, szakszerű orvosi kezelés. Külön konyha. Elsőrangú szállodák. Diétás penziók mérsékelt árrakkal. Modern napiényes szabad uszoda. A CFR. vonalain utazási kedvezmény. Állandó katonazene. Pausálárak az „Europa” utazási irodák után.

Fürdőidény május 15-től október 1-ig. Prospektust, felvilágosítást szívesen küld: Muschong Buziási Gyógyfürdő R.-T.

Fürdőigazgatóság, Buziás, Banat.

disre, akkor Jichak ósáta elmondotta, hogy a fiatalember a smirnochivi sajchet fia, aki eltávozott a Galuthból, hogy az ősi rögön törjön új szántást a jövő nemzedék számára és egy nap rabló beduinok támadták meg őt és társait a moosaras ingeványban, hogy az ősi haragot, mely még most is fűti fészau ivadékaikat Jakób gyermekeivel szemben, ezen a gyermekek és társain töltse ki. A fiú és társai hősiességgel küzdöttek, de aztán a tulerő legyőzte őket. A fiú hátulról crozva egy szurást kapott nyakszirtjébe és elvérzett. Oeese, aki vele volt, homlokán sebesült meg, társai is nagyjából megsebesültek. És mikor a smirnochovi sajchet fia elhaló tekintetét utoljára a szent és vértel megszentelt földre irányította, már csak annyit tudott mondani:

— Nem haj, jön utánam más százezer!

És azért, mert halála percében sem magával, hanem Izráel gyermekeinek jövőjével törődött, mert utolsó lélekzetvételével ajkát nem a kétségbeesés, nem a fájdalom és zúgolódás szavai, hanem a bizakodás és az istenhit tanuskodása hagyta el, méltónak találtatott arra, hogy a Menny Kapuján igazoltatás nélkül bemehessen, a Szent Csarnokban imádkozhasson és Jichak ósáta, akinek ez az eset tudomására jutott, holdegar engedte át neki az Hélet napján a sófárfuvas tisztségét...

Mikor visszafelé jöttem a temetőből, megpillantottam itt a mi kis imaházunkban ezt az ismeretlen fiatalembert. Akkor láttam, hogy feltűnően hasonlít a smirnochovi sajchet fiára. Megkérdeztem, hogy kicsoda és a fiú elmondotta, hogy kisebbik fia a smirnochovi sajchetnek és a bátyja most egy éve elesett a Szentföldön. Egy rabló beduin főre járta át szívét. És én akkor kötelességemnek éreztem, hogy megtiszteljem ezt a fiút, aki megsebesült Erec Jiszroél védelmében, a roshasonói sófárfuvas magasztos szerepével, mert ha az égiek ilyen nagy beesben tartják az Erec Jiszroél mártírjait, mennyivel inkább kötelességünk nekünk ezt megtenni...

A három tanítvány, a zolchievi Chájem, a progericevi Árje és a volinszkii Noehom megindult tekintettel néztek a caddikra... S aztán hallgattak, sokáig, husan, szomorkodva, mert tudták, hogy a nagy caddik a rysztovi Reb Májjer még ebben az évben örökre elhagyja őket, hogy felmenjen az ósátyák közzé... hiszen a Szárnyas Küldöttek ezt világosan és félreérthetetlenül megmondották neki, mikor repültek vele a szférák tartományain. S a nagy caddik még abban az évben Ijjár hó 27-ik napján újra meglátta a Megérkezés kapuját, amelynek ablakai topázzal vannak díszítve és ahol a Fény örök forrása világit a halandó lelkek felé... MEZEY BÉLA.

Naptár 5698

כתיבה וחתימה מובה

Ujévet kíván előfizetőinek és olvasóinak a „Nepünk” szerkesztősége és kiadóhivatala.

Elul 27, szeptember 3.

Szombat: Elul 28, szeptember 4. 5-6 פרק

Heti szidra: נצבים

Heti haftora: שוש אשיש

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6.50

gyertyagyújtás 7.00

Istentisztelet kezdete 7.10

Szombat befejezése 8.10

Szombatnap: Elul 29, szept. 5, ערב ר"ה תרצח

16: Tisri 1, szept. 6, א' דראש השנה

(Ros Has. első nap.) (Taslich) השלך

17: Tisri 2, szept. 7, ב' דראש השנה

(Ros Has. 2-ik nap)

18: Tisri 3, szept. 8, צום גדלי'

19: Szombat: Tisri 5, szept. 11, שבת תשובה

Heti szidra: וילך

Heti haftora: שוכה ישראל

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6.40

gyertyagyújtás 6.50

Istentisztelet kezdete 7.00

Szombat befejezése 8.00

20: Szombat: Tisri 10, szept. 15, יום כפור

מוכר (Mazkir)

Gondolatok „félelmetes napokon”

A jomim najroim, amelyek jövőendő sorsunkat, a mieink jó vagy balsorsát eldöntik, megpecsételik Erec Jiszroel sorsát is, amely sors a lét vagy nemlét harcát vivja. A Tóra zsidó liturgiájának számtalan helyén, ünnepeink imarendünkben is bizonyítja végtelen szeretetét és ragaszkodását Cionhoz. A sok ártatlanul kiöntött vér, amely az elmúlt években a Szentföldön elfolyt, feljogosít bennünket a reményre: vöchiper admoszai amaj — verasztatta föld végre kiengesztelődést fog mutatni népének. A Mőharal ennek a gondolatnak oly értelmet tulajdonít, amelyet csak az évszázadok után érthetünk meg teljesen. Eszerint Erec Jiszroel a térben nem létezik, mint amit számunkra Kippur napja jelent időben.

Engesztelés napján valamennyien az erkölcsi tökéletességre törekszünk és mégis a Kippur csak akkor felel meg a rendelkezésnek, ha mindennapi életünket ugyanarra az erkölcsi magaslatra emeljük és ha egész életünk Kippur napjának szentségével lesz telítve. Így Erec Jiszroelben is van terünk arra, hogy példát nyújtsunk a többi népek számára életünkkel és emelkedett erkölcsi magasságunkkal. Kétségtelen, hogy miképpen egyetlen hittű zsidónak sem jut eszébe, hogy tartsa meg a Jomkippurt, mert vannak azok a szent nap rendeltetését nem ismerik és a „hosszunap” után tovább folytatják a profán életüket, épen úgy nem zárkoznak el a Palesztina munkától azért, mert előzőre nem mindenben felel meg a vallásos zsidó felfogásának az ottani zsidóság osztályon élte.

Ha keressük annak okát, hogy miért zu-

S Z Ü K S É G L E T É T V E K A T Z

legolcsóbban

legdivatosabban

posztóáruházban vásárolhatja

mul annyi szerencsétlenség a zsidó népre, akkor gondoljuk meg, hogy a többi népek sem jutottak még igazi megelégedettséghez, mert a társadalmi és nemzetközi együttélés problémái jórészt nincsenek még megoldva, mert a vagyon és hatalom jelenlegi megoszlása nem bizonyult véglegesnek és nem a végső megoldás alapja.

Roshasonoh közeledtével a kabala hívei és az ötletek kedvelői versenyeznek egymással abban, hogy az újév számjegyeiből az elkövetkező év szerencsés kildatásait kiolvassák. A most elkövetkező 5698 év betűi, minden mesterkélttség nélkül az aszchalta d'geuloh a megváltás kezdetét jósolják. Mert az 5698 betűi a chacrasz szót adják, ami az Isten házának előcsarnokát jelenti.

Hogy azonban megvalósuljan szöszereint a zsoldáriga: Büchacraisz bész Hásém böszai-chéchi Jerusolajim Halleluja, hogy a Szentföldön, a szentély előcsarnokát Jeruzsálemet is megkaphassuk az elkövetkező évben, ahhoz szükséges „tirhác”, hogy megszívleljük az 5698-as szám még világosabb intését, am imegtisztulást jelent. Vagyis az kell, hogy lemozzuk az asszimiláció salakját magunkról Erec Jiszroelben is. A héber nyelvű asszimiláció, a profán, nemzsidó kultúra héber nyelvre való átültetése az ország szentségének. A Szentírás törvényeinek respektálása nélkül még veszedelmesebb, még károsabb következményekkel jár, mint a gáluti asszimiláció. Ezt különben Ormsby Gore angol gyarmatügyi miniszter világosan megmondta dr Herczognak, a hivatalos Palesztina új fő-rabbijának.

A „félelmes napokat” megelőzik a Sze-lichot napok. Résen a zsidó utcákban, hűvös őszi hajnalon a Schulklopferek jártak, akik minden zsidó kaput és ablakot megzörgettek, hogy keljenek fel a hajnali imára. A jelenkor zsidóságának Schulklopferei a Hitlerék és a mutlik és — sajnos — meglehetősen eredménytel jár ébresztésük. Vajha azonban azok meghallandák ezeknek az ébresztő „kalapácsok”-nak ütéseit, akik azt hiszik még mindig, hogy a jólbezárt ablakok mögöl, struccpolitikával célt érnek el. Ugy vélik, hogy a sors dübörgését így nem hallják meg és azt a mementót, amely a modern Schulklopferek kemény kalapácsának nyomán elhangzik. Ha ma a herzli recipe szerint egyes cionistáink a Palesztina felé vezető úton feltedeznék a zsidó állam legfőbb ismérvét, a zsidó templomot is és a különleges zsidó törvényeket, nemcsak három napra egy évben: akkor majd a Mindenható elhárítja fejünk felől Erec Jiszroel feldarabolásának veszélyét is, amint a próféta mondja: Lai jisoma ajd chomosz böárcééh. Nem fogsz hallani erőszakról országodban. Akkor majd Isten városa lesz a neved. Cion pedig Izrel szentsége.

Dr Feldmann Sámuel, főrabbi.

Lapunk legközelebbi száma szept. 17-én, pénteken, rendes időben jelenik meg.

— Legközelebbi cionista világkongresszus 1938-ban. (Zürich.) A megtartott világkongresszus egyik ülésén a szervezeti bizottság előterjesztette, hogy a XXI. világkongresszusra a sékelakciót legkésőbb 1938 április végéig le kell folytatni. Ezt a határozatot úgy kommentálják, hogy a felosztási tervet végleges szövegét ezen a legközelebbi világkongresszuson fogják döntés alá bocsájtani, amelyet 1938 június havában fognak összehívni.

— Serédy Jusztinian magyar hercegprimás a fajteória ellen. (Budapest.) A legutóbbi nagy katolikus ünnep alkalmából 50.000 hívő előtt beszédet tartott Serédy Jusztinian hercegprimás és többek között a következőket mondotta: „Egy nemzetet nem lehet megmenteni erőszakolt fajteóriákkal. A tisztafajúság utópia, amelyet a földön sehol sem lehet megtalálni.”

— Nemzetközi kongresszus, amelyen német náciák és zsidók is résztvettek. (Nizza.) A nemzetközi diákszervezet — „International Studente Service” (ISS) Nizzában tartotta meg kongresszusát. Ezen résztvettek a World Union of Jewish Students is. Németországból 23 delegátus volt ott, közöttük Rudolf Hess unokahuga is. „Főiskola és nép” címen tartott előadást az egyik náci, s ebben propagandát csinált a nácizmusnak és zsidógyűlöletnek. Hangsúlyozta, hogy a német tudomány tud zsidók nélkül is létezni. Svájci, hollandi, amerikai kiküldöttek szembeszálltak ezzel a felfogással. Elhatározták, hogy külön kongresszust fognak összehívni, amelyen paritásos alapon angol, zsidó és arab diákok vesznek részt.

x BUCUREȘTIBEN ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Herschkovits Samu orth. kóser panzióját, Calea Rahovei 24 sz. alatt (Tribunal mellett).

— Zsidók a svájci hadseregben. (Zürich.) Az „Israelitisches Wochenblatt für die Schweiz” közli, hogy nemrégiben Luzernben nagy katonai versenygyakorlatok voltak, amelyen altisztek vettek részt. Jelen voltak a legmagasabbrangú svájci tisztok. A nagy versenyben 21 csoport közül a harmadik az a gépfegyveres csapat lett, amelyet Bernhard Riemer nevű zsidó őrmester vezetett.

— Kevesbedik a zsidó egyetemi hallgatók száma Ausztriában. (Wien.) Az osztrák közoktatásügyi miniszterium statisztikai osztálya közli, hogy 1937. év nyári szemeszterében 11 százaléka volt zsidó az összhallgatók számához viszonyítva. A külföldi zsidó hallgatók száma nyolc százalékkal csökkent.

Látogassa meg szőnyegkiállításunkat
uj helyiségünkben
Str. Ep. Ciorogariu 4.
 Szébbnél szebb perzsaszőnyegek, bel-
 és küllöldi fonalak. — Szőnyeg javítá-
 sok. — Állandó tanfolyam
„ORIENT“
Schulhoi Emilné, Oradea, Strada
Ep. Ciorogariu No. 4. Telefon 1004.

— **Ujra fenyeget a naptár-reform.**
 (Wien.) Már 1931 óta állandóan fenyegeti a zsidóságot az a veszély, hogy a németek által annakidején ajánlott naptár-reform életbe fog lépni. A Népszövetség sokat foglalkozott már ezzel a problémával és most újra napirendre került, mert Chile délamerikai állam delegátusa sürgeti életbeléptetését. Az új naptárreformnak leglényesebb pontja, ami bennünket zsidó szempontból legjobban érdekel az, hogy minden évben egy úgynevezett „blanco” napot akarnak beiktatni, hogy pontosan 52 hétből álljon az év. Ha ez megtörténne, akkor a zsidó szombat évente egy-két nappal eltolódna. Nem következnek vasárnap utána, hanem hol keddre, hol péntekre esne. Ez teljesen megzavarná a zsidóság gazdasági beosztását. A Népszövetség kétharmad többségét kell megszerezze magának a javaslat és akkor 1939 január 1-én életbe is lépne. A zsidó közületek évek óta nagy erőfeszítéseket tesznek, hogy ez a szerencsétlen terv ne valósuljon meg, mert sok tízezer zsidó egzisztenciát állítana súlyos probléma elé: hogy vagy tönkre megy, vagy a legfontosabb zsidó törvénynek hátat fordít. Egyelőre a zsidó vezetőkörök folytatják a naptárreform blanconapja ellen a harcot, mert egy ilyen reform végzetes csapást jelentene a szombattartó zsidóságra nézve.

— **Roszzullétem minden tünete, fájás, nehéz érzés a végtagokban, láz, gripás megbetegedésre mutatott. Bevettem Togal-t. Hatása csodás volt. Körülbelül 2 óra múlva minden panaszomtól megszabadított.**

— **A luxemburgi német követ figyelmeztetése.** (Luxemburg.) Az itteni német követ azokat a zsidókat, akik utlevellük meghosszabbításáért hozzá fordultak, figyelmezteti, hogy meghosszabbítja ugyan hat hónappal utlevelüket, de ne menjenek vissza Németországba, mert akkor egy oktatótáborba kerülnek. Ennek ki van téve még olyan látogató is, aki csak egy hozzátartozója temetésére akarja átlépni a német határt. Ugyancsak a luxemburgi német követ körlevelet intézett az ottani német kolónia tagjaihoz, amelyben arra hívja fel őket, hogy bojkottálják a zsidó üzleteket és ne vásároljanak zsidóktól.

— **ARADON, ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Klein Dávid orth. kóser vendéglőjét, Piața Avram Jancu 11.**

— **Zsidószármazású építészeket eltiltottak minden munkától Németországban.** (Berlin.) Legujabban számos zsidó építész, közöttük Pölzig Schüler, Karl Ludwig Frank, Jännicke és más jönevű építészeket eltiltották a további munkavállalástól, mivel „rosszindulatúan elhallgatták zsidó keveredésüket” és nem építhetnek többé házakat, vagy egyebeket Németországban. Még a félig munkában levő házakat sem fejezhetik be, mert „kétségtelenül árszármazású” mérnökök építhetnek csupán.

x **Előkelő, szép fiatal özvegy urinő egy millió lej készpénzhozománnyal férjhez menne egy szép külsejű olyan diplomás emberhez, akinek megfelelő vagyona és egzisztenciája van. Bővebbet Mirea házasságközvetítő iroda Cluj, strada Marechol Foch 25.**

Neujahrs Gebet

Du lieber Gott! Du hast uns auserwählet,
 Zu dienen Dir; zu preisen Deine Macht;
 Das Judenvolk zu Deinen Kindern zählest;
 Dein Liebling ist es, über das Du wachst.
 Vermehren wirst sie, wie den Sand am Meerel
 Dein göttlich Schutz, wird stets Dein Volk
 erfreu'n;

Nur Heil und Sieg wirst Du ihnen bescheren,
 Mit göttlich Gnade allzeit sie betreun!

Ein heilig Priestervolk! ... so spricht die Thorah
 Israel, Du nun über alle Völker hebst;
 Zu Deinem Eigenhum ... ward Judäa erkoren,
 Versprachst zu sorgen, dass es ewig lebt!

Und wirklich lebt Dein treues Volk auf Erden,
 Zerstreut auf diesem weiten Erdenrund;
 Umsonst trachten Feinde ihr Verderben,
 Sie halten fest zu Deinem heil'gen Bund.

Ein jedes Blatt ihrer grausamen Geschichte,
 Mit Blut getränkt war's, was immer geschah ...
 Unzahl Märtyrer wichen nicht vom Lichte,
 Und gingen in den Heldenod mit: „Schmah!“ ...

Ach! wie bedrückt Dein auserwähltes Volk heut,
 Fast aller Völker Feindschaft, tiefer Hass! ...
 Amaleks Bande keine Mittel mehr scheut,
 Zu vernichten Judä-as edle Rass'!

Schaff' doch ein End', der unermesslich Leiden,
 — Die Kinder Dein sind's ja, — die Du behütst!
 Dann wird die Auserwähltheit sich der Welt schon
 zeigen,

Wenn Deine starken Arme, sie beschirmt, beschützt!
 Kepes Samu.

— **Asatások Meggidóban.** (Jeruzsálem). A chicagói archeologiai expedíció, amelyet az ottani keleti-akadémia finanszíroz, Meggidóban egy régi palota romjait ásta ki. Három teremben elefantsont faragványokat, aranyedényeket, ékszereket és parfümszórókat találtak.

— **Zsidó újságírók elleni halálos ítéletet felfüggesztettek Spanyolországban.** (Varsó.) A lengyel kormányt értesítették Burgosból, hogy Bruno Sandberg nevű lengyelországi származású újságíró elfogták a Franco csapatok és halálra ítélték. A lengyel kormány intervenciójára a halálos ítélet végrehajtását felfüggesztették.

— **Clujon ha jól akar étkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozóhelyét, a Mátyás éttermet, Calea Reg. Ferdinand 49.**

— **Rotschild báró — örökös elnök.** (Jeruzsálem). Az „Official Gazette” közli a Palesztine Jewish Colonisations Association (PICA) alapszabálymódosítását, amely szerint a 34. §-t megváltoztatják olyképen, hogy a jelenlegi elnök Edmund James de Rotschild báró ebbeli tisztsege életfogytiglanra szól és jogában áll halála előtt utódát is megnevezni.

Budapestre utazók figyelmébe

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrassy-ut 43. szám. Modern konyhával berendezett ragyogó tiszta szobák, folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos:

Friedman Józsefné
 Kármel-pansio (Andrassy-ut 43)
 Telefon: 12-89-67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZ
 Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

— **A hercegérsek gratulál egy főbornak.** Dr. Precan hercegérsek nyári üdülőlyéről üdvözölte táviratilag Oppenheim mützi főrabbit 70. születésnapja alkalmából. A meleghangú távirat kellemes benyomást keltett a csehszlovákiai zsidóság körében.

— **Ítéletek lengyel huligánok ellen.** (Varsó.) Juniusban pogromot rendeztek lengyel huligánok Czenstochauban, akik június 21-én állottak a kerületi bíróság előtt, hogy tettükért feleljenek. Négyen lottat egyenkint nyolc-nyolc hónapra, a többiek felmentették. Ugyanakkor a vilnai városág David Gordon és Chaim Riember ví zsidó fiatalembereket két-két évi fogságra ítélte, mert a pryztyki pogrom idején takozó ülések szervezésében vettek részt.

— **Védvámokkal biztosítják a palesztin sörgyártás rentabilitását.** (Jeruzsálem). A fiatal palesztinai söripar egy idő óta érzi a vámmentesen beszállított sziriai sör konkurrenciáját. Epen ezért a kormány elhatározta, hogy július 1-től kezdve vémmot vet ki és literenként 10 mill (cca 10 le) vámot vetett ki a sziriai sörre.

— **Amerika és a Palesztina-mandátum.** (London.) Hull államtitkár kijelentette az Egyesült Államok nevében, hogy a Nagybritannia hozzájárulását ahhoz, hogy az 1924 decemberében az amerikai-konvencióban megkötött kötelezettségek feltétlenül tartsák be és kéri, hogy minél változást, amely a Palesztina-mandátum kapcsolatát, az Egyesült Államok kormányát értesítsék. Az amerikai kormány közben ebbeli felfogását közölte hivatalosan a londoni kormánnyal, mire az angol kormány azt válaszolta, hogy legyen nyugodt washingtoni kormány, mert semmi olyan nem történhet meg a mandátum körül, amelyről előzőleg ne értesítsék. Különben az Egyesült Államok konvencióban is kategorikusan beáll, hogy előzőleg értesítendő minden változásról az Unio kormánya, hogy kellő időben és megfontoltsággal védje meg Palesztinában Amerika érdekeit. A jegyzékváltás, amely ebben az ügyben folyt a két állam között, Fehérkönyv formájában a nyilvánosságra is kerül.

Kérjen mindenütt

elsőrangú palesztinai termékeket:

Olajbogyóból készült tiszta és izletes SHEMEN ételolajat.

Népszerű SHEMEN-MENORA szappant, amely gyermekek és érzékenybőrűeknek egyaránt ártalmatlan.

ADIN, CARMEL, FLOWERS, GALIL mosdószappant - SHEMEN.

SHEMEN-borotvaszappant. Rison-le-Zionban gyártott arany és ezüst OKAVA-borotvapengéket.

Romániai főképviselő: „**HERMO**” Bucuresti, B-dul Domnicesi 3.

Temesváron: **Heldorj Marcel**, Str. Paris 5.

Braşovban: **Deutsch Zsigmond**, Str. Sf. Ioan 2.

Satu-Maren: **Fekete József**, Str. Berthelot 52.

Vitaminus narancs, citrom, banán, ananász, etrog, mandarin és grapefruit **SHARONA**-szirupokat.

Ramat-Ganban gyártott **PALALUM** alumínium edényeket.

Illó és éterikus olajokat, valamint **FRUITAROM**-féle esszenciákat — Haifa.

LUCIO aceivattát — Petach-Tikva.

FRUITAROM-féle 100% Vanillinát — Haifa.

ONYA karbonpapírt és indigót — Tel-Aviv.

Clujon: **Körösy Tibor**, Str. Nic. Iorga 19.

Oradeán: **London Armin**, Str. Müllerand 9.

1937. szeptember 3.

WASSERSTROM SÁNDOR
Franciaországi riportorozata

Utban a fény városafelé

Utban Zürich—Páris között. Nem kilométerek mértékében. De nemcsak most nem számítanak az utak helyeket elválasztó kilométerek, hanem akkor sem volt bizonyos szempontból nagy jelentőségük, amikor nem repülőgépeken közeledtek az emberek, hanem postakocsin... Távolság alatt azt értem, hogy milyen életkörülmények közelednek az emberek az egyik vagy másik ország felé. Példa erre Berlin és Páris. Berlinben lovagkor rablólovagok uralma, akik nem a régi rajnai várakból támadják a gyanútlan utast, hanem a városok tömegével csapnak le ott és akkor, amikor akarnak. Igaz ugyan, hogy akkor sem az árkereskedőkre csapnak le, hanem... No de nem juk ezt. Amikor egy egészen másik világba megyünk az express, akkor ne gondoljunk a közép- és a főleg, ha olyan területen haladunk át, amely méterekben ugyan nem, de mentalitásban évszázadok ellentétét rejti magába.

Zürich kitörölhetetlen nyomokat hagy minden egyes delegátusban, aki résztvett ezen a sorsdöntő kongresszuson. Történelmi levegő uralkodott ott, éreztük, hogy azokban a pillanatokban mi csináljuk a történelmet, amiről évtizedek múlva tanárkönyvekben fognak megemlékezni.

„Hogyan keletkezett az új zsidó állam?” Ez lesz a legfontosabb kérdés, amelyik tel-avivi gimnáziumban az érettségi feladat lesz és ha az 1937-es zürichi világkongresszusot kiemelték majd 1987-ben az illető nebuló, akkor meg kell bükni. Micsoda vajadások, mennyi lelkesedés, mennyi lelki erő és rettenthetetlen bátorság és elhatározás illette meg a résztvevők lelkét. Kell nekünk terület, ahol maradéktalanul kiélhetjük népi igényeinket, ahogy Libéria afrikai néger állam felel meg ezeknek a követelményeknek. Nem beszélve a százmillióról, akik boldog tudattal érzik, hogy egy ország születésén és mindenben az övék.

Itt van például a boldog és kies Svájc. Nem is olyan nép, hanem olaszok, németek és franciák lakják. Mindegyiknek van külön nagy országa és területe, ez a gyönyörű föld is az övék. Nekünk zsidóknak van ötven országunk — és egy sincs. Most meg kell próbálnunk egy kis földdarabcskát kapni s majdnem egész világ összeáll, hogy adjon, illetőleg ne adja meg. Mert adni is akarnák, meg nem is. Nekünk meg kell próbálnunk sem akar adni senki. Számkivetettjei vannak a sorsnak. *mfizor ümfajrod bën hzámim, hszórtan élünk a népek között.* Csak most meg kell próbálnunk, hogy milyen szétszórtas ez, amikor annyira összejövünk, hogy mégis közös sorsunkról beszéljünk.

Mennyit lehetne meditatálni, írni újra meg újra a múltból, de ezuttal az élmények olyan tömege jön meg, hogy az elméletet hagyjuk nyugodtabb dolgokra. Inkább az ölték eszembe, hogy amiről írtam, mennyire érvényes ezen a földön, ahol a népek sorsára elérkezem.

A franciák földje a zsidóság történelmében különösen nagy szerepet játszik. Nem azért, — amint a „Népünk” legutóbb ismertette — mert Rási itt élt a régi nagy tradíciója van az itteni zsidóságnak. Először „nagy és diós” történelmünk minden országunkban van, de a francia zsidóké egészen különleges, különösen a nagy forradalom óta, amely az emberi civilizáció első igazi manifesztációja volt. S kikérek van nagyobb szükségük arra, hogy egyenlők-

nek tekintsenek bennünket, mint nekünk, zsidóknak?

EGY KIS FRANCIA TÖRTÉNELMI VISSZAPILLANTÁS

Párisról írni — elcsépelet téma. De még a francia vidék csodás szépségeiről is. Egy zsidó szemlélőnek nem is ez a kizárólagos feladata, hogy napi impressziókat írjon. Mi amúgy is visszamenőleg legalább évezredekre gondolkozunk — (de előre is!) Így például a gallok földjén is éltek őseink, még a régi római köztársaság idején is. Jöttek akkor a zsidók a görög kolóniákról és letelepedtek Marseille-ben, a nagy kikötővárosban, amelyet akkor Massiliának neveztek. A rendes időszámítás utáni negyedik században már éltek zsidók Avignonban, Bordeauxban. A zsidók békességben éltek az ottlakó többi népekkel, de amikor a római uralom idején mindinkább hatalomhoz jut a kereszténység eszméje, a zsidók helyzetét megnehezül. Így már 425-ben rendeletet adtak ki a prefektusok, amelyek értelmében Galliában nem szabad bírósághoz és közigazgatáshoz zsidókat felvenni a hivatalnoki karba. A bretagnei Vannes-ban 465-ben tartott zsinaton kimondták, hogy zsidók és keresztények külön kell éljenek.

Az ötödik században betörték a germánok (a német-francia ellentét másfélezer évtől ezelőtől datálódik), a római uralom megszűnt és a burgundok, nyugati gótok és frankok kezdték uralmukat. A nyugati gótok Délgalliában telepedtek le és a zsidóknak már akkor jó dolguk volt alattuk. Ezzel szemben Középgalliában, ahol a burgundok telepedtek le, a Lex Romana Burgundorum kimondta, hogy zsidókkal sem üzletet kötni, de még a magánéletben sem szabad érintkezni. 486-ban alapította meg Chlodwig a frankok birodalmát, amely szintén zsidóellenes rendelkezéseket adott ki. Államtörvények lettek az egyházi hatóságok alatt kiadott agde-i, epaon-i, amon-i és orleans-i határozatok. Megkezdődött a kényszerkeresztelések korszaka is. 576-ban 500 zsidó látszatra felvette a kereszténységet, de a többi zsidó nem vette alá magát és el kellett távozzanak a városból.

614-ben Párisban kimondták, hogy a zsidó nem vállalhat hivatalt. Ha olyan zsidót találnak, aki mégis állami hivatalt töltene be, akkor joga van a keresztény hatóságoknak, püspököknek kényszerrel kikeresztelni. 629-ben Dagobert király minden zsidót, aki nem vette fel a kereszténységet, kiutasított a területéről. A nyugati frankok területén jelentős pozíciókat értek el a zsidók, különösen a kikötővárosokban. Sokan bérlők voltak és adóbehajtók és pénzüzlettel foglalkoztak. De voltak olyanok is, akik földműveléssel és szőlőtermeléssel keresték meg kenyerüket. A karolingok ideje alatt jelentős gazdasági faktorok voltak a zsidók. Nagy Károly uralkodása idején különösen kedvező volt a zsidók helyzete (768—814). A verduni 845-ban kötött szerződés két részre szakította az országot és akkor rosszabbodott a zsidók helyzete. Agobard lyoni püspök zsidóellenes tendenciái erősen rosszabbították a helyzetet, különösen azokban a provinciákban, ahol a zsidók jóléte biztosítottak látszott. (Ez szűf szemét már évezredekkel ezelőtt is.

A jómódu zsidó — az ellenség, a szegény viszont — teher). Így keletkezett az a nem nagyon szimpatikus szokás, amelyet a karolingok uralma után évekig üztek, hogy karácsonykor, nagypénteken és még egy keresztény ünnepnapon egy keresztény hivatalosan arculütött mindenfelé egy-egy zsidót. A IX. században az egyházi hatóságok annyira mentek már zsidóellenes gyűlöletükben, hogy a zsidók birtokait el akarták venni azon a címen, hogy azok egykor egyházi birtokok voltak. A 987-ben alapított capetingok uralma nem sok jóval kecsegtetett. *Capet Hugo*, aki a dinasztiát alapította, állítólag egy zsidó udvari orvos által még lett mérgeztetve. Ujból kezdődtek ezután a kényszerkeresztelések és érdekes, hogy a pápák intervenáltak a zsidók érdekében.

A KERESZTES HÁBORUK IDEJÉN

Miközben a francia föld csodálatos levegőjét szívom, nem tudom megtagadni azt a rossz szokásomat, hogy a francia zsidók történelmét böngészem tovább. Nem hinném, hogy ez az olvasónak unalmas lenne, mert arra nincsen ideje a legtöbb embernek, hogy tanulmányozza a történelmet, viszont egyszer-egyszer mégis csak jó, ha fogalmat alkot egy ország zsidóságának érdekfeszítő és dőhőhőjében elmondott történelméről.

Igy, ha tovább lapozzuk a francia föld zsidóinak történelmét, akkor capeti idők után következtek a kereszteshadjáratok. Az első: 1096—99 között. Ekkor Rouenben törték ki zsidóüldözések. Azután 1146—47-ben, Caretanban voltak zsidóüldözések. A kereszties háborúk után is rosszabbodott a zsidók helyzete. 1171-ben Blois-ban vérvád mese merült fel és 38 zsidót megöltek. VII Lajos elrendelte, hogy a zsidók élet- és vagyonbiztonságát őrizni kell. De II. Fülöp-Agoston 1181-ben kikergette a zsidókat Párisból és csak 15000 ezüst ellenében engedte meg nekik a további otlakást. Egy évre rá, a királyi szuverénitás alatt levő területeket „örökre” el kellett hagyni, ingatlanukat elvették, zsinagógáikat keresztény templomokká alakították át. De a francia nemesek megengedték a zsidóknak, hogy náluk letelepedjenek, mert felismerték jelentőségüket. 1198-ban visszavonták a királyi rendelkezést, amely a kitiltásra vonatkozott, de megtiltotta a nemeseknek, hogy menedéket adjanak a zsidóknak. A Provence-ban és Languedoc-ban a zsidók helyzete nem változott, mert a mezőgazdaságban nélkülözhetetlen pozíciókat töltöttek be. De kedvező volt helyzetük a kikötővárosokban, így például Marseille-ben is.

Nem lehet tovább történelmet böngészni. Majd folytatjuk, de itt most úgy lüktet az élet, annyira a mának kell éljünk, hogy egy kissé vissza kell zökkenni a napi eseményekbe. Hol vannak a gótok, karolingok, hol vannak a kereszties háborúk? Most is Palesztináról van szó ugyan és Jeruzsálemről, hiszen Zürichben is arról tárgyalnak, meg Genfben a Népszövetségénél is, de a kereszties háborúk most átalakultak valami mássá.

Most is betörnének a germánok a gallok földjére, csak hogy nem könnyű feladat, mert a mai gallok (még Leon Blum nevű gall is) erős öklű és visszaüt. Mi zsidók tudjuk és érezzük már jó hosszú ideje, hogy az emberek akkor szeretnek ütni, amikor nagyjából rizikómentes. A zsidókat volt jó ütni egykor és most is, mert hiszen nem szoktak visszaütni...

TALALKOZÁS EGY NÉMET EMIGRANSSAL

A vonatban velem szemben egy szomorú arcú ember ül. Nem tudom, hogy kié. Már órákig szalad velünk a vonat, amikor látom, hogy egy német könyvet vesz elő és olvasni kezd. Megszólítom. Nem kell nagy jóstehetség hozzá, hogy lássam, német emigránssal ülök szembe. Nem tudom megállani, hogy ne beszéljek hozzá.

— Most jön Németországból?

— Nem, már régen itt vagyok, három éve.

— Ne legyen bizalmatlan, én is zsidó vagyok, most jövök Zürichből a világkongresszusra.

Most ő kezd kérdezni, hogy mi volt, mi lesz, szeretné menni Palesztinába.

— Hát nincs itt jó dolga?

— Igen, igen, de azért mégis... a franciák sem túlboldogok, ha itt mások dolgoznak, nehéz meg-

Gondoljon egészségére!

Lássa el magát **SENLASLO** (Szt. László)

fertőtlenítő toalettszappannal **Üdít — Fehérit — Fertőtlenít!**
DENTONAL fogpasztával

szokni nekem őket — és nekik engem. Mégis egy „kicsit” német vagyok nekik...

— Hogy került ki, volt talán kellemetlensége?

— Nekem nem, de a családom többi tagjainak, akik internálótáborban voltak. Amikor leipzig szörmeüzletemet el kellett adnom, jobbnak láttam elmenni. Vagyonom roncsaival kötöttem ki Párisban és azóta ott élek. Ugy-ahogy megélek. Sokat kell utaznom és nehéz beleélnem magam egy más mentalitásba. Elvégre nagyszüleim is ott éltek a német földön és most családostól ki kellett szakadnom onnan.

— Hogyan élnek a többi emigránsok Franciaországban? — kérdem.

Nagyon sokan tovább mentek már. Ki francia gyarmatokra, ki más európai országba, ahova sikerült beutazási engedélyt kapni. De azért van még sok emigráns itt. Orvosok. Legtöbbje nyomorog, hiszen rendszerint a többi emigránsra van rászorítva, onnan rekrutálódnak betegek. Sok a gyomor-bántalmas beteg, mert nem tudják megszokni a francia konyhát. Viszont, ha klinikára kerül egy ilyen beteg, napokig tart, amíg az ápolók és orvosok megértik, miről is van szó. Intellektuelleknek különben is rosszul megy. A szabadkereskedelmi életben inkább tud elhelyezkedni az iparos, illetőleg kétkézével dolgozó munkás, kaphat kenyeret, mert precíz munkáját szeretik. A munkavállalási engedély megszerzése a legnagyobb esemény egy emigráns életében. Ha az van, akkor már féltőn nehéz az élet.

— Mit gondol, mi lesz magukkal?

— *Mi már nem hiszünk semmiben. Azt hittük, hogy a hitleri uralom 1–2 évig tart és aztán újra emberi sorsunk lesz a német határokon belül. De most már lassankint megbarátkozunk a gondolat-tal, hogy emigrációnk hosszú időre is szólhat, talán örökre. Mennék is mindnyájan Palesztinába és ott végleg búcsút mondanánk ennek a mai Európának... Nehéz, nagyon az élet, nagyon nehéz...*

Hosszu, mély sóhaj és aztán szórakozott nézés, ki a gyönyörű francia szántóföldek felé. Én is leteszem a könyvet, még sokáig beszélgetünk. Az emigráns élményeket mond el saját tapasztalatairól, amit átélt otthon. Neki rettentő visszaemlékezni, mi azonban tucattal hallottuk már ezt, különféle variációba. Részvétellel szorítom meg kezét, amikor egy vidéki állomáson kiszáll és elválnak. Sokáig gondolkozom azon, amit olvastam és amit most hallottam. *Osszefolyik a múlt és a jelen. A könyvben a keresztes hadjárat 800 éves történelmének minden borzalma tárul elém és szemben velem, a vasuti kupében a „ma történelmét” adja egyik néptelen szereplője. Akit elüldöztek az új keresztes hadak vezére, a Streicherek és társaik, akik nem fringiakkal és nem páncéltörnyökben, hanem tollal és ha kell, törrel üldözik mindazt, ami zsidó... Zsidó a történelem lapjain, üldözött ember és zsidó a mai német emigráns, aki ugyanazt a sorsot és keresztet hordja vállain, amit ősei...*

A Fény Városa van előttem... és én csak sötétséget látok...

Háromezerdarabból fog állani a sorozat. Ez lesz a tem főműve.

Igy Grünbaum Ernő. Kiforrott művész, de még mindig utakat keres. Lapunkban is fellelkezzenyoma. Az egyes rovatoknak feje is tölte. Legujabban palesztinai rovatunk fejét rajzolgat meg, de a „humor” is az övé, meg a heti „szák” is. Akik figyelték eddig, azoknak feltűn-

BÜNÁNAT
Grünbaum Ernő rajza

ez az eredeti rajzkészség. Még sokat, nagyon fogunk hallani Grünbaum Ernőről, aki a zsidó fikának egyik uttörője lesz. Művész a legjaváig, igazi zsidó művész, aki mélyen benne él a világunkban. Példa rá ez a most közölt rajz, amely mindent kifejez, a legegyszerűbb eszközzel a fehérrel és feketével. Új irányt jelent Grünbaum Ernő, — ne feledjük el nevét!

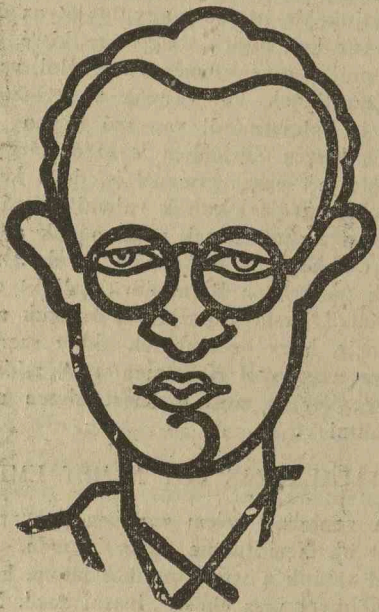
— Egy vilnai zsidó asszony — a zsidó ellen. (Vilna.) Egy vilnai zsidó asszony, egy misszionárussal tart fenn bizalmas kapcsolatokat, egy nem-zsidó üzletében nagy bevásárlásokat eszközölt. Állítólag egy zsidó nevű zsidó kereskedő szemrehányást tett neki, ezért az asszony feljelentést tett a rendőrség ellen a rendőrségen, amelyben azt javasolja, hogy meg akarták támadni, mert zsidónál vásárolt. Erre a feljelentésre azonnal rendőrség szankciókat léptetett életbe a városkapualában árusító zsidók ellen. Az asszony nagy feltűnést keltett a lengyelországi zsidóság körében.

— Olaszországi zsidó hírek. (Róma.) Dacia abesszin városban szobrot emeltek Franchetti Raimundnak, akinek felesége Rotschild leány volt és husz évig élt Abessziniában, hogy ott előkészítse az olasz ténnyét. Franchetti az abesszin háborúban halt hősi halált. — Az olasz zsidók Unióéleshangu proklamációjában tiltakoztak az antiszemitizmus ellen. Az Unió jelent, hogy a kormányt őt bizta meg a zsidó ügyek vitelével és a hitközségeknek sem közük ahoz, hogy miként látják el a zsidó képviselőket. Különösen az Unio antiszemitizmusa megnívlatkozásai keltettek nagy feltűnést.

Egy csendben dolgozó zsidó művész élete

Grünbaum Ernő festőművész karrierje

Oradea városa már évtizedek óta úgy ismeretes a világ előtt, mint egy tehetségtermő humuszszal teli város. Új bizonyíték erre: Grünbaum Ernő. Szerény, pápaszemcses fiatalember, itt jár-kele a városban és dolgozik csendben, de annál több tehetséggel és rátermettséggel. És még egy plusz. Zsidó művész. Nem tesz úgy, ahogy a hasonló pályára indulók szokták. Első, eltávozni a zsidó millióból. Benne sokkal jobban égnék az ifjúságának emlékei, semhogy otthagya volna azt a talajt, ahonnan

ÖNARCKÉP

az ihletet merítette. De már azért sem teheti, mert vonzza őt a nagyapai emlék, aki maga is munkásai közé állott és ha nem is viselt pápészt-szakállt, de szívében benne égett a kétezer éves gálut minden tulajdonképpen finomsága. Anyja pedig megérezte vele a legigazibb zsidó érzést, mert nagyon jámbor, melegsívű zsidóasszony.

Küzdelmekkel teli gyermekkorra volt. Szegénység volt a szülői hájlekban, ezért érez együtt a szegényekkel, s témáit onnan meríti legtöbbször. Isko-

lát az oradeai zsidó iskolában végezte el. Először Bíró Márk, a zsidó gimnázium igazgatója figyelt fel tehetségére. Majd a kereskedelmi iskolát végezte el. De nem akarta a sablonos utat járni, valamelyik poros irodában megállni. Ezért praktikus pályára megy. Egy bóröndgyárban megtanulja a cserézt, majd a gyalupad mellé kerül. Majd lakatos és aranyműves lesz. Mintha a newyorki Broadway lett volna. Utát kereső, — művészi élmények után vágyó egyéniség. Míg barátai tánciskolákat jártak, meg borozgatnak, addig ő új barátot keres és szerz: a könyv lesz legjobb barátja. Egyszerre csak megtalálta önmagát: grafikus lesz. Négy évig tanult Janesch Leopoldnál, a grafika művésznél Bécsben. Megtanulta az ipari és kereskedelmi grafikát. Napi nyolc, meg tizenkét órát dolgozik. Sok kisebb-nagyobb állomás jelzi Grünbaum útját. Plakátok, tervek és rajzok. Az 1925-ben tartott XIII. cionista világkongresszusra készült rajzaival feltűnést keltett a zsidó művészkörökben és felfigyeltek rá. Később méginkább elmélyedt a zsidó motívumok tanulmányozásába. 1927-ben ipari rajzgrafikai kiállításon állami ösztöndíjat nyert. Később egyéni kiállításokat rendezett, meg kollektív kiállításokon is résztvett. A kritika mindjobban felfigyelt rá. Dicsérik eredetiségét, színérzékét, valami egészen újat és egyénit tud adni. Főleg az elnyomottak szenvedése ihleti meg grafitját, a nincstelenek mozgását, életének apró motívumait vetíti elénk.

Ha beszélünk vele, ebben sűrűsödik minden elgondolása:

— Hosszu esztendőök alatt megteremttem magamnak saját kifejezési formámat. Világszemléletem és életmegyőződése: a leegyszerűsítés, a legkristályosabb kifejezési forma. De ez a tendencia látható a legujabbkori építészetnél is, ezért a mai házak világosabbak, tisztábbak mint a régiéek. Csak semmi cikornyosság. És ezt vallom az én művészi elgondolásaimban is. Áramvonal. Autóknál, gépeknél minden laikus is hamar megérti. A művészetnél még fejlődni kell a laikus izlésnek e téren.

Terveim: Már régen foglalkoztat egy Tóra illusztráció. A Szentírás eseményeinek megírása — rajzban. Két esztendeje tartanak már az előkészítő munkálatok, vázlatokat festek és terveim szerint négy teljes esztendeig kell majd vele foglalkoznom.

Az ardeali zsidók találkozóhelye
BERKOVITSNE
(Oradeáról)
orth. kóser étterme
(a baia-mareii rabbi hechsere)
BUCUREȘTI,
Sír. Lipsconii 7.
Telefon: 462-91
Socec hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrendű erdélyi konyha

Közélet

Szálanként megy
el a haja

A SIGHETI ORTODOX HITKÖZSÉG ÚJ VÁROSÁGA. A vasárnap lezajlott hitközségi választásokon Jozsovits Lipót eddigi elnököt választották meg újra a hitközség élére. A leadott 538 szavazatból Jozsovits Lipótra 596 szavazatot jutott, ellenjelöltje 115 szavazatot ért el. Az előjáró megválasztott tagjai a következők: Szmuck János, Káhn Mechel, dr. Kiszelnik Nándor, Jozsovits Ferenc, Mendelovits Ignácz, Rosenthal Mór, Káhn Juda, Feldman Bernát, Eisikovits Eisik, Zallé, Tabak Herman, Perlstein Márton, Gerson, ifj. Friedmann Herman, Mátyás János, Weisz Salamon, Perl Mózes, Traubkatz János, Schwimmer Wolf és Kratz Szender. Temetőgondnokok: Schwimmer Vilmos és id. Katz Lipót. Jozsovits elnököt a szigeti ortodox zsidóság most egymásután harmadikban állította a közélet élére. Az elnök a Központi Ortodox Irányításában is jelentős szerepet tölt be, mint a kultuszügyek és hitközségi kérdések egyik legfontosabb szakértője. Jozsovits elnök kijelentette, mint a múltban, a jövőben is a hitközség zavartalan működésén akar fáradozni, mi a mai gondok napokban igen súlyos feladat. Nagyobb szabályozásokra a hitközség a súlyos anyagi gondok mellett nem tud egyelőre gondolni, ellenben a kész emeletes modern és rituális fürdő építéssel a lehető legelőkelőbbül befajazik, hogy rövidesen átadhatják a használatnak.

UNNEPLYES FŐRABBI-IKTATÁS GHEORHENIBEN. Ünnepléses keretek között és nagy részvétel fogadták és iktatták be Freund Mór főrabbi, a gheorghenii főrabbi székbe. A fiatal főrabbi atya, Freund Izrael reghini főrabbi, mintegy tizenöt évesen a hitközségi taggal együtt kísérte el a város szíjára, ahol az egész hitközség nagy szeretettel fogadta. A város bejáratánál diszkapu üdvözölte a főrabbiat, majd Nadler Benjamin főgondnok köszöntötte szívélyesen Freund Mór. Halász János, a hitközség népszerű elnöke emelkedett színpadra és iktatta be hivatalába a főrabbiat és adta át neki a szószerket. Halász Adolf elnöknek különösen sok érdeme van Freund Mór főrabbi beiktatásában. Az ő vezetése mellett épült fel a főrabbi szép otthona, az új rituális fürdő és vágóhid. Freund Mór beiktatása után fényes szónoki tehetőséggel tartotta meg székfoglaló beszédét. Este ban-

kett volt, amelynek kitünő rendezése Efraim Lázár és Zipszer Mór érdeme. A bankettet Weisz Áron kántor énekszáma vezette be, majd megkezdődtek az üdvözlések. Elsőnek Halász Adolf hitk. elnök beszélt, ezt követően pedig felszólalnak: Kasziner Mór és Riesel Ábrahám (Voslab). A főrabbi üdvözlésére megjelentek a banketten a rendőrfőnök, a polgármester, a katolikus és református lelkészek és az iskolák, reprezentánsai, valamint Sárkány Sámuel városi tanácsos.

BARMIZVOH-K. Citrom Márton tg.-muresi kereskedő fia, Eliezer az elmúlt napokban töltötte be Barmizvoját, mely alkalommal meleg családi ünneplés keretében igen szép és hatásos beszédet tartott az egybegyűlt vendégsereg előtt. Az ifjú Barmizvot számosan keresték fel üdvözlésekkel. — Gheorgheniben Rubin Izidor fia Chajem-Benjámint léptette Barmizvoh korbá. Rubin Izidor házában ez alkalommal nagy vendégsereg gyűlt össze, akik előtt szép beszédet tartott a Barmizvoh. — Petrosaniban Sternberg Andor Tibor nevű fiának Barmizvohját ünnepelték az elmúlt szombaton. A bankettel egybekötött ünneplés keretében a Barmizvoh kitünő szónoklatot tartott, majd Müller Lipót mire sul-marei főrabbi tartott magasszárnyalású beszédet. A megjelentek nagy szeretettel üdvözölték az ifjút és szülőket.

— Fejfájás ellen BERETVÁS pasztilla.

Gyomorégés,

gyomor, bél, máj, epegörccsök, ideges gyomorbajok, ideges állapotok, álmatlanság, szédülés, emésztési zavarokkal járó fejfájás, hányingernél a világhírű amerikai Gastro D-vel elért eredményeit a bécsi Rockefeller-intézetben (Childis Spital) végzett hosszú kísérletek után a „Wiener Medizinische Wochenschrift” hosszú cikkben méltatja.

Gastro D. kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 135 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerterápiában București, Calea Victoriei 124.

— A pancotai zsidóság augusztus 26-án nagyszerű kulturestélyt rendezett. Sonnenschein Eliás ker. rabbi megnyitó beszéde után Weichherz Gusztávné (Tel-Aviv) Palesztináról tartott lebilincselő és hatásos előadást. A háziasszonyi teendőket Riesz Samuné és Gerő Jenőné töltötték le.

— RABBI-IKTATÁS CURTIC-ON. Meleg ünneplések közepette iktatták be Curticon a fiatal, nagy tudású Brisk Lajos főrabbi, Brisk Náthán salontai főrabbi fiát. A tehetséges fiatal rabbi, a tasnádi, helmii és galantai jesivákban nyerte képzését és három nagy gaontól van Haturess Harue-je.

— A „T'noutenu” roshasonoi száma. A „T'noutenu”, amely az oradeai Birth Hanoar Hamizrachi szerkesztésében jelenik meg, szép és terjedelmes roshasonoi számot adott ki. A bulletin, amely minden hónapban megjelenik, most igen gazdag tartalommal egy Mizrach világgkongresszusi számot reprezentál és a cionista világgkongresszust felölelő kimerítő tudósítást közöl. Beszámol a sznifek tevékenységéről, továbbá tartalmazza a további munkának utasításait. A T'noutenu három nyelven, héber, jiddis és magyar nyelven a zsidó ifjúság minden rétegének érdekes tanulmányokkal és közleményekkel szolgál a nemzeti alapon álló vallásos zsidóság mozgalmának aktuális problémáiról. Megrendelhető: Uniune Tinerilor Mizrachisti, Oradea, Piața Mihai Viteazul 11/a, Palatul Ullmann.

— Ujonnan épült emeletes házban, a Miron Pompiliu-utcán, modern négyszobás, összkomfortos lakás november hó elsejére kiadó. Értekezni Wasserstrom Sándornál, str. Ia Iosif Vulcan 4.

— Halálozás. Nagy részvét mellett temették el nemrégiben az oradeai vallásos zsidó társadalom igen érdemes és tekintélyes tagját, Stern Ignác piclodi kereskedőt. Az elhunyt rendkívül vallásos, jótékony férfiú volt, aki családját is ebben a szellemben nevelte. Jellemző az elhunyt rendkívüli vallásosságára, hogy a zsidók által nem lakott Piclodon, saját házában rituális imaházat épített, amelyben állandóan tóratekeresetet tartott. A hetvenedik évében elhunyt Stern Ignác nagy családot borított gyászba. Gyászolják fiai: Stern Simon bornagykereskedő, Stern Herman ruha-kereskedő, Sámuel, Móritz, Lipót, Gyula oradeai kereskedők, továbbá leányai, Hirsch Sámuelné, Mandelné Oilau, Freundlich Mórné, Alesd és Jolán leánya, valamint kiterjedt rokonság.

— A TG-MURESI mézárasközi szalámigyár átköltözött str. Călăraș No. 10 alá és Friedmann Béla cégvezetése mellett folytatja tovább üzemét.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucureștiben

KATZ orth. kóser **restaurant**
București, str. Carol 32. I. emelet

1937. szeptember 15-én

A „FUNDAȚIA CULTURALA”
kapui megnyílnak
az új

milliomosok számára

Ne felejtsek el!

Ujitsák meg sorsjegyeiket
az 1937 szept. 15-én tartandó
III. oszta ly huzására.

Loteria de Stat Colectura OFICIALA-nál FŐELARUSÍTÓHELY:
ORADEA, Bulevardul Regele Ferdinand II. Cluj, Reg. Maria 46.

Hétről-hétre

Jeruzsálem. — A Diskin árvaház átíratot kapott a kerületi komiszariatustól, amelyben arra kéri az árvaház vezetőségét, hogy szeptember 1-ére 40 szobát üritsen ki, mert katonai erőket akarnak ott koncentrálni. — A telavivi zsidóság körében nagy a születések csökkenése. A múlt évhez viszonyítva, 10—15%-al kevesebb a születések száma. — Az elektrikus kábelek előállításával foglalkozó társaság igazgatósága elfogadta a legutóbbi mérleg eredményeit. A gyár berendezése teljesen befejeződött. 1936 szeptember közepe óta működik a gyár. 25.000 font alaptőke teljesen be lett fizetve. — Nemrég kezdtek hozzá a Petah Tikva és Kfar Syrkin közötti ut elkészítéséhez. A hidakat a kormány építi. A három és fél kilométer hosszú út építésénél 200 munkást foglalkoztatnak. — A Daily Herald londoni lap jelentése szerint az arabok hetek óta titkos fegyverraktárakat létesítenek. A főmufti napokkal ezelőtt 12.000 fontot bocsájtott e célra rendelkezésére. — Naponta fordulnak elő újabb támadások főleg arab tisztviselők ellen. Iman Ragnes jaffai ügyvéd ellen is vezettek támadást, házában támadták meg, nővérét megölték, sógorát súlyosan megsebesítették. — A palesztinai héber sajtó tiltakozik az ellen, hogy a királyi bizottság alternatív elterjesztéseit komolyan tárgyalják, mert még azután sincs joga az angoloknak a mandátumot megszüntetni és más célokat követni.

Kaunas. — A litvániai legfőbb bíróság olyképpen döntött, hogy panasziratokat a jövőben jiddis nyelven is alá lehet írni. Eddig nem lehetett ezt tenni és aki nem bírta a litván nyelvet, annak esküit tett hités tolmács előtt kellett megtenni vallo-mását, ami nagyon nehézkessé tette zsidók számára az igazságszolgáltatás útját.

Koppenhága. — A skandináv országok zsidó ifjúsági szervezetei, amelyek Dánia, Svédország, Norvégia és Finnország zsidó ifjúságát foglalja magába, gyűlést tartottak, amelyen elhatározták, hogy világszervezetet fognak létesíteni a zsidó ifjúság számára.

Páris. — Moutet francia gyarmatügyi miniszter az „Union Marocaine” lapban újabb kijelentette egy interjúval kapcsolatosan, hogy Madagaszkár nem alkalmas tömeges zsidó településre, mert a fehérek faj nehezen tudja megszokni a trópusi klímát. Különben sem tudja Franciaország és zsidókérdést megoldani gyarmatai útján. Egyes telepések elhelyezkedését azonban szívesen látja a francia kormány, főleg Uj Kaledóniában és Madagaszkár szigetén, de ennek előfeltétele, hogy a nagy amerikai jótékonyági intézmények finanszírozzák a tervet.

Róma. — Mint a bari-olvasz rádióleadó is jelezte, az olasz kiküldött résztvevett a genfi mandátumbizottsági ülésén. Olaszország álláspontja még nem volt tisztán kivehető, hogy a felosztási terv mellett vagy ellen irányul Mussolini politikája.

Johannisburg. — A londoni „Morning Post” szerint az utóbbi időben rendkívül sok antiszemita propaganda anyag érkezett Délafrikába. Valamennyi német hajó, amelyik kikötött, hozott hasonló anyagot magával. Úgy tudódott ki a machináció, hogy német nevű zsidók kaptak a brosrákból, amelyeket a hatóságok rendelkezésére bocsájtottak.

Berlin. — A német belügyminiszter új zsidóellenes törvényeket készít elő, amelyet a szeptemberi nürnbergi pártnapon fognak elfogadni. A törvény többek között külön zsidó utelvelekről is gondoskodni fog, amelyek mások lesznek, mint a normális német utelvelek. Ha ezentúl egy zsidó külföldre akar majd utazni, vagy ki akar vándorolni, akkor különleges kérésüket kell majd előterjeszsen, hogy megkaphassa utlevelét.

Varsó. — A lengyel főváros vendéglősei kérényt adtak be a pénzügyminiszterhez, amelyben azt kéri, hogy a város centrumában ne adjanak zsidóknak vendéglősipar folytatásához szükséges engedélyt.

München. — A felsőbajorországi NSDAP, a propaganda miniszteriummal együttesen a Deutschen Museum-ban Münchenben ez év őszén politikai kiállítást rendez, amelynek címe: „Az örök zsidó” lesz.

Páris. — A francia fővárosban élő jiddis írók kiadóvállalatot létesítettek, amely kiadja J. Spann palesztinai tárgyú regényét, K. Benck riportázsregényét, Aron Beckermannnak egy Anatol France biográfiáját, Aron Beckermannnak a franciaországi zsidó munkásság helyzetéről egy tanulmányát.

— „Ki most vesz, jól vesz” Deutsch Posztóáruház idény előtti olcsó elárúsításán, mert árait még az eddigi olcsó áraknál is olcsóbbra szabta. Reselváltasson szövetet magának!

GYÖNGYSZEMEK

A KERESZT

A Bál-Sém új kocsiszt fogadott fel, egy orosz legényt. Mikor először kikocsiztak, a szekér elhagyta a hidon a régi kőkereszt mellett, mely ott állott a folyóparton. A Bál-Sém élesen figyelte a kocsiszt, de a kereszt alatt elfordította az arcát és nem emelte meg a süvegét.

— Fordulj vissza — parancsolta a Bál-Sém.

— Otthon nagy meglepetést keltett, hogy a Bál-Sém ilyen gyorsan hazaérkezett. Tanítóanyai kérdésére a mester csak ennyit felelt:

— Azért fordultam vissza, mert a kocsis nem vetett keresztet.

Azután lassan hozzátette:

— Nem bízom egy olyan emberben, aki nem becsüli meg a saját vallását.

Két nappal később zsandárok jelentek meg a községben és a kocsiszt keresték. Kiderült róla, hogy régóta keresett rablógyilkos volt.

EZUST A VITRINBEN

A Bál-Sém kisleányával meglátogattott egy rabbit Meziub mellett. A rabbi gazdag ember volt és ebédlőjében hatalmas vitrin állott, gyönyörű üvegszekrény, telve ezüst edényekkel. A Bál-Sém kisleányával bámult a kincsek előtt.

— Fiam — mondotta a Bál-Sém — ugye irigyled a rabbit és fáj neked, hogy az apádnak nincs ennyi ezüstje? De tudd meg, édes fiam, jobb hogyha az ember pénzt szegények közt osztja ki, mintha halott ezüstöt vesz érte és kiteszi az üvegszekrénybe, hogy az ott mozdulatlanul csillogjon és ne tegyen jót semmivel.

AKIK MINKET BANTANAK

Egyszer legbizalmasabb hívei panaszkodtak a Bál-Sém előtt, hogy a bródyi rabbi átkot adott ki ellene és megbélyegezte az egész chaszideus mozgalmat. Kérték a Bál-Sémet, feleljen mielőbb és minél erősebben ellenségeinek.

— Akik minket bántanak — felelte a Bál-Sém — azok szent meggyőződésből teszik. Sőt nekik örömet okoz, ha minket üldöznek. A chaszidizmus tana pedig azt tanítja, hogy senkit sem szabad megfosztani örömetől. En nem felelek neki.

VIRRASZT AZ ISTEN

A Bál-Sémnek az volt a szokása, hogy lefekvés előtt minden fillér pénzét kiosztotta a szegények közt, úgy, hogy éjszakára sohasem volt egy garasa sem a házában.

Egyszer a felesége így szólt hozzá:

— Holnap reggel kenyéret kell sütnöm. De nincs egy fillér sem itthon, hogy lisztet vegyünk. Honnan vesszük holnap reggel a kenyéret gyermekeinknek?

A Bál-Sém pedig mosolyogva így felelt: — Nyugodtan lefekhetünk kedvesem. Fölöttünk viraszt az Isten. A Mindenható ébren van és ő tudja ebben az órában, hogy nekünk holnap reggel a gyermekeinknek kenyéret kell adnunk. Mi pedig nyugodtan álmra térhetünk.

JOMKIPPUR

Egy Jomkippur este, a neila után a Bál-Sém befogatott kocsisjába és kedvenc tanítóanyával, a kossói Rabbi Nachmannal gyors iramban elhajtott. Az ut szélén egy kocma állt, ott megállította lovait, leszállt és gyors léptekkel bezörgött az ajtón. Egy földrekuporodott embert talált az ivóban: a kocsmáros, akihez odalépett és harsány szóval megszólította:

— Mi történt veled ezen a Jomkippuron?

Kérdezte tőle.

A kocsmáros felvetette a fejét.

— Nagy bünt követtem el, rabbi — mondta — Bűnt, a legszentebb napon. És azt hiszem, hogy a sátán incselkedett velem és ez okozta az én szerencsétlenségemet.

— Beszélj fiam, — mondta a Bál-Sém.

— És a kocsmáros sirva nyögdecselni kezdett:

— Tegnap este, Kolnidré előtt a feleségemet és gyermekeimet korán beküldtem a városba. Én magam egy kissé visszamaradtam, hogy bezárjam a pincét. Alig hogy megforgattam a kulcsot a zárba és fel akartam menni a lépcsőn, hogy én is elinduljak a templomba: a földesurnak egy küldönce jelent meg és sürgősen bort kért tőlem. Én kiszolgáltam, de ugyanabban a pillanatban két új vevő kopogott az ajtón. Még nappal volt és azt hittem, nyugodtan maradhatok még pár pillanatig, de csodálatos módon egyik kuncsaft a másik után érkezett és mire elintéztem őket, láttam, hogy lenyugszik a nap és beköszönt a Jomkippur előestje. Meglőve és megsebesítve mentem be a szobámba és előkerestem egy imakönyvet, hogy otthon imádkozhassam, távol szereteteimtől. De a sátán játszott velem megint. Egy imakönyv sem volt a házában, a családom mind magával vitte a városba. És akkor összetettem a kezem és így kiáltottam fel: Mindenható Isten! nézd milyen szomorú az én szívem, hogy nem imádkozhatom a te gyülekezetében a mai szent estén. Még egy imakönyvem sincs.

És én nem tudok betéve egyetlen egy imát azért Mindenható Isten arra kérlek, engedd meg nekem, hogy én csak a betűket mondjam el, mondok előttem ima helyett minden egyes betűt. De Te Mindenható, te csinálj helyette betűből mondatokat és a mondatokból imákat.

Azután a kocsmáros halkán hozzátette: — Ezt a bűnt követtem el tegnap Kolnidré estéjén.

A Bál-Sém pedig mosolyogva így szólt: — Fiam, te nem vétkeztél. Már hosszú óta nem örült a mindenható úgy egy imának annak, amit te küldtél hozzá Jomkippur káján.

KÉT SZÓKE HAJFONAT

Jomkippur előtti éjszakán rabbi Lévi Jom a berdicevi szent, magában barangolt a utcáin. Egyszer csak egy halvány aranyszínű rengést velt látni, mint valami reszkető glóriás kis kunyhó fölött. Belépett. Egy fiatal asszony ott a szobában egyedül és áhítatosan imádkozott. Ránézett a mesterre, kit jól ismert és mélyen pirult. A rabbi pedig így szólította meg:

— Ne félj leányom, gyönyörű aranykincsek látok a fejed fölött csillogni. Ne reszkess, merészem, hogy nincs miért félned. Kérlek, mondd meg nekem a te léted tükát.

— És a fiatal asszony ekkor ezeket mesélte: — Tizenhét éves voltam, mikor apám anyámat gyilkos kezek elpusztították. Negy testvéremről kellett gondoskodnom és a mamám nekünk kenyeret adott, oly kenyeret jomkippur mezzel, hogy kénytelen voltam bemenni a városba és megkérni, engedjen nekünk a bérlet felősszur, a fiatal gróf maga fogadott és a gróf ráment, tüzes vágat láttam a szememben lobogást. Olyan szavakat mondott nekem, amelyek megkérgették a vért, hozzám akart érni én ellöktem őt magamtól. Mikor már az ajtó voltam, visszahúzóztam és azt mondtam: — Elengedem neked a bérösszeget, de eng tételelem van. Engedd meg, hogy megcsókoljam szép szóke hajadat...

Ki akartam tépni magamat a kezéből, de nem lehetett. Megcsókolta a hajamat és én szótól kábultam siettem haza. Almatlan, keserves éjszaka következett, átkoztam szépségemet, mely szegényben hozott és haragomban oltott kereset és levágtam a két szóke hajfonatomat. Aztán nap testvéreimmel együtt otthagytam a majort és a városba költöztünk. Nagynehezen, keserű küzdelmek közt neveltem a kicsinyeket, aztán férjhezmentem. De jaj, három héttel esküvőm férjem meghalt. Én azt hiszem, az én bűnöm a halálát. Azóta itt élek csöndben és visszafelé és imádkozom minden éjszaka, hogy a Mindenható bocsássa meg bűnömet.

A rabbi bólintott.

— Értelek leányom — mondotta. — És két hajfonat?

— Itt őrzöm őket — mondta a fiatalasszony egy kis ládikát adott át a rabbinak. Jomkippur estéje következett el. A bérlet gyülekezet mély áhítatosan állott a szent éjszaka és rabbi Lévi Jichok egyszerre így kiáltott fel: Kis faládát emelve az ég felé:

— Mindenható Isten! Egy leányod zokog feléd, hogy bocsásd meg a bűnét, melyet megcsókolásban sem követett el. Itt van az ő legszentebb szere, melyet ő maga dobott el, hogy bocsásson szerenjen Tőled. Lásd, Világ Ura. Ilyenek a Te pednek, Izraelnek bűnei.

És a chaszideusok azt mesélik, hogy egy a szavaknál nagy zúgás támadt, a felhők villámsugár szakította át a sötét égboltot és tánt, aki ott kuporgott Isten trónjánál, hogy dolja Izraelt, megsebesítetlen futott el. Az emberek és a szeráfok csodálatos diadaléneket kezdtek. Odalent a berdicevi templomban pedig kezdődött a kolnidré.

נתיבה וחתימה טובה

Boldog újévet kíván

rokonainak, jóbarátainak és ismerőseinek

Sonnenschein Eliás ker. rabbi Pancsova

Gábel Sándor, az oradeai orth. hitközség

ség főjegyzője,

Rosenfeld Ede szobafestő és neje, Sibiu

Juszt Móse, a Brith Hanoar Hamizrah elnöke,

Kaufheil Ernő, Timișoara.

Mendelsohn Mózes, Huedin,

Gottlieb Hermann, Oradea,

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA